

В Т О Р О   З А С Е Д А Н И Е

София, вторник, 17 юли 1990 г

(Открито в 15 ч.)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Уважаеми дами и господа народни представители! Следобедното заседание започва.

Преминаваме към разглеждане на точка първа:

ПОЛАГАНЕ КЛЕТВА ОТ НАРОДНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ.

Казахме на края на предобедното заседание, че за целта трябва да има осем души секретари-преброители. Предлагам да бъдат осемте най-млади народни представители. Този списък е съставен.

Моля народният представител Росен Михайлов да прочете техните имена.

РОСЕН МИХАЙЛОВ: Уважаеми народни представители! Моля следните колеги да заемат своите места: ИЛИЯН ЖИВКОВ ИЛИЕВ, ТРИФОН ДИМИТРОВ МИТЕВ, ИВАН ХАРАЛАМБИЕВ ИВАНОВ, МАРИЕЛА НИКОЛАЕВА МИТЕВА, СТЕЛИЯН СТОЙЧЕВ, АЛЕКСАНДЪР ПРАМАТАРСКИ, ЕМАНУИЛ МАНЕВ и РОСЕН МИХАЙЛОВ.

Предлагам да бъдат разпределени в залата, като поемат преброяването по шест реда.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Изброените народни представители заеха местата си.

Следва полагане на клетва. За целта трябва да се прочете целият текст на клетвата. Имаше два варианта, от които е съставен един. Моля последният вариант, който предполагам, че ще бъде безспорен, да бъде прочетен от Росен Михайлов.

РОСЕН МИХАЙЛОВ: "Кълна се в своето отечество България, че ще бъда верен на Конституцията и закона. Във Великото Народно събрание ще пазя и следвам пълномощията, дадени ни от народа.

Добруването и благого на българския народ са мой свещен дълг и нека България бъде мой съдник.

Винаги ще помня, че няма нищо по-свято и по-високо от истината, свободата и демокрацията.

Заклех се!"

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Има ли някой да каже нещо по прочетения текст на клетвата? Ако няма, да го подложим на гласуване.

Моля, които са съгласни с прочетения текст на клетвата на народните представители на Седмото Велико Народно събрание, да гласуват.

Мнозинство. Против? - Трима.

Текстът на клетвата е приет.

Следва същата клетва да се прочете, както се казва, дума по дума или на части. Всички да повтаряме гласно текста на клетвата.

Моля Росен Михайлов да чете текста на клетвата бавно и високо.

(Народните представители, станали прави, повтарят текста на клетвата, прочетен от народния представител Росен Михайлов)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Клетвата е положена.

Следва тази клетва да бъде подписана от всички народни представители. Поради това, че тя не е отпечатана, това ще стане утре.

Точката по полагане на клетвата е изчерпана.

Преминаваме към следващата точка:

ИЗБОР НА ПРЕДСЕДАТЕЛ И ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛИ НА СЕДМОТО ВЕЛИКО НАРОДНО СЪБРАНИЕ.

За да изберем председател, трябва да установим процедурата на избирането - с обикновено мнозинство - 50 + 1, или с квалифицирано мнозинство - 2/3.

Моля народните представители, които искат, да се изкажат.

Иска ли някой думата да се изкаже по този въпрос - с какво мнозинство да се избере председателят на Седмото Велико народно събрание?

ПЕТКО ОГОЙСКИ: Да се изкажат представителите на основните политически сили.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Има предложение да се изкажат само представители на основните политически сили.

Професор Александър Янков иска думата. Моля на трибуната.

АЛЕКСАНДЪР ЯНКОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми колеги! Бих искал да предложа следното.

Тъй като в Конституцията има изрични текстове, в които се посочват случаите, когато се изисква квалифицирано мнозинство и това квалифицирано мнозинство е указано, от това следва, че във всички останали случаи, освен ако друго не се реши с изменение на Конституцията, следва да се прилага общо правило за обикновено мнозинство. Следователно в този случай за избор на председател и заместник-председатели, както и за избори на други органи с изключение на избора на президент, е достатъчно обикновено мнозинство - т.е. половината плюс един.

Благодаря.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Има ли друг да желае да се изкаже по този важен процедурен въпрос, много важен?

Моля Крум Неврокопски, заповядайте на трибуната.

КРУМ НЕВРОКОПСКИ: Уважаеми дами и господа, уважаеми народни представители! Този въпрос на пръв поглед да изглежда много добре уреден в Конституцията и нетърпящ никакви възражения.

На пръв поглед и както спомена проф. Янков, бихме могли направо да пристъпим към избор на председател на Великото Народно събрание и на заместници. Това обаче не е така. *(Оживление)*

Преди всичко обаче, защото в разпоредбата на чл.72, ал.2 и чл.81 от Конституцията се сочи избор за председател на Народното събрание. А ние не сме обикновено Народно събрание. Повече от очевидно е, че сме Велико Народно събрание. *(Ръкопляскания отъясно)*

В Конституцията изрично в съответните текстове е посочено само в случаите, когато става дума за проект за изменение на Конституцията, за проект за нова Конституция и за избор на президент, съответно на председател - това става не с обикновено мнозинство от присъстващите народни представители, а с две трети.

Но Конституцията мълчи по избора на председател на Велико Народно събрание и съответно за заместници. Би ли могло сериозно да се поддържа пред господа народните представители, че Конституцията е взела становище ясно и определено, че само в определени случаи, изрично посочени в Конституцията, може да става въпрос не за обикновено мнозинство на присъстващите, а за две трети или друго квалифицирано мнозинство? Да, така е, но за обикновено Народно събрание.

И понеже Конституцията мълчи, ние ви призоваваме да проявите добронамереност и принципът на националното съгласие, за който така всички ни обединява духът, желанието да проявим във висша степен съгласие, трябва и тук да се прояви.

Иначе аз бих казал направо: изборът е станал. Господа представителите на Българската социалистическа партия имат мнозинство от присъстващите - предполагам, че не отсъствуват много народни представители - имат над 50 на сто от присъстващите, избран е вашият председател и въпросът е прост, макар и това да се отнася само за председател на Народното събрание. Да не повтарям.

Но кажете справедливо ли ще е? Защото вие бихте казали: е добре, ще го разискваме, ще поставим въпроса на гласуване, ще гласуваме с 50 плюс един и ще приложим тази разпоредба, ноято ни препраща само към обикновено Народно събрание, но не и към Великото Народно събрание, и пак ще гласуваме с обикновено мнозинство.

Тази празнина може да бъде превъзможната само с добронамереност и с желание да постигнем консенсус или съгласие между всички парламентарни групи. *(Ръкопляскания отъясно)*

Уважаеми господа народни представители! Като апелирам за съгласие по този въпрос, предполагам, не съм голословен. Не е необходимо с ръкопляскания да уредим този въпрос, а с разум.

Аз бих си позволил, за да мога да се обоснова и да получим това съгласие, което е необходимо, особено важно. Аз имах възможността да изкажа моите мисли и съждения пред парламентарната група на Съюза на демократичните сили, чиито членове сме и ние, представителите на Българския земеделски народен съюз, именно по този въпрос. Защо и тук се налага да предложи на вашето внимание тези бележки?

За първи път след толкова много години у нас при свободни избори - да не кажем нашите възражения по тези въпроси сега, когато говоря - сме пред ново Велико Народно събрание с такъв пъстър цвят.

Не е ли правилно и пред поколенията, пред историческата необходимост да покажем особено нужното за българския народ национално съгласие в първия акт, когато утвърждаваме ръководството на Великото Народно събрание, да получим консенсус, съгласие?

Защо? Преди да кажа още няколко думи, сутринта ние бяхме изправени - да употребя една по-силна дума - на една манифестация, други биха ме коригирали, на едно пълно показване на разногласие още в първия момент, макар и на пръв поглед да изглежда, че това е процедурен въпрос. Аз не споделям такава становище. Ставаше дума за принципен въпрос, макар и процедурен, но по който имаше огласен дневен ред на тържествената част на сесията на Великото Народно събрание от уважавания председател Йосиф Петров, че втората част на тържествената сесия ще завърши тук, в столицата на България, с точно определен дневен ред, изразяващ се в произнасяне на слова от лидерите на партиите и движенията, които имат парламентарни групи във Великото Народно събрание.

Следователно като държим сметка, че българският народ е особено чувствителен към привилегиите и към правата и особено за нас, че не трябва да си позволяваме да имаме повече права, отколкото ни се полагат, затова ние по този начин реагирахме, макар да не беше нужно това, и в името на съгласие, което беше необходимо да се получи и по този въпрос, макар и принципен. Но поради недоразумение и поради незнание, ако щете, че е имало такова споразумение, макар че аз реагирам решително против такова споразумение, защото първо, не сме уведомени и защото то само по себе си съдържа недостатъци, щом сме приели идеята, че ще говорят само представители на партии и движения, не може фракции от същата партия да се произнасят. Както и да е, ние показахме разногласие сега, макар това да не беше нужно. Сега, понеже е необходимо, аз ви призовавам в името на националното съгласие да проявим осо-

бено съдържаност, разум и мъдрост и наистина да проведем избор за председател на Великото Народно събрание на базата на такова съгласие.

Завършвайки, аз отправям във формата на диалог, във формата на възражение към проф. Янков: може ли да се счита за нормално, макар и в Конституцията да е посочено как става изборът за председател - аз вече казах, - когато не става дума за председател на Великото Народно събрание, да се съгласим просто по този начин да приемем една несъвършена редакция, особено неподходяща за председателството на Великото Народно събрание?

Затова ви призовавам при съгласие за сондажи с общи мнения да изберем нов председател на Великото Народно събрание.

Благодаря ви за вниманието. *(Ръкопляскания отъясно)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Професор Александър Янков желае втори път да се изкаже по този въпрос, да даде пояснения.

АЛЕКСАНДЪР ЯНКОВ: Уважаеми колеги! Моля да ме извините, че се налага да взема втори път думата.

В своето изказване, което мотивирах, не навлязох в подробности, защото мислех, че на всички е добре известен и текстът на Конституцията, и решението на "кръглата маса", и изричният текст, който имаме в Преходните разпоредби, а именно че до приемането на новата Конституция Великото Народно събрание изпълнява и функциите на обикновено Народно събрание. Това е записано в Преходните разпоредби на стр. 31 от текста, който имате.

Ние сега работим по този текст и нямаме друг текст за Велико Народно събрание. Броят на депутатите на това Народно събрание е определен в Конституцията - 400. Органите, които ние ще избираме, са определени в тази Конституция. Всички въпроси, които са свързани с функционирането на парламента, са в тази Конституция. Това е законът. Аз разбирам съображенията на моя уважаван колега Неврокопски и мисля, че той ги прави с добро намерение, но ще бъде много странно, ако ние, юристите, още в първия ден от работата на Великото Народно събрание започнем с нарушение на закона. Както казват древните римляни "Dura lex, sed lex - може да е строг закон, но щом е закон, той трябва да се изпълнява от всички". И Народното събрание, именно в този тържествен момент трябва да даде пример в това отношение.

Аз апелирам към Вас, г-н председател, че въпросът е конституционен и изрично е изяснен в текста на Конституцията - моля ви, следвайки апелите на тези наши колеги, които говориха преди обед, че трябва да пестим времето и да се занимаваме с полезна работа, да продължим своята дейност, а разумът ще бъде най-добрият ни съветник през цялото време при прилагането на тази Конституция.

Благодаря. *(Ръкопляскания)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: По този въпрос има думата народният представител Велко Вълканов.

ВЕЛКО ВЪЛКАНОВ: Уважаеми колеги! Аз слушах много внимателно колегата Неврокопски, но не мога да споделя неговите разбирания.

Вие имате пред себе си конституционния текст. Започнете да четете от чл. 1 до последния член и ще установите, че никъде в Конституцията не се говори за Велико Народно събрание. Едва в Преходните разпоредби, и то към Закона за изменение на Конституцията, се говори за Велико Народно събрание. Ако ние се придържаме към логиката на г-н Неврокопски, това означава изобщо да не можем да приложим този конституционен текст. Той никъде не споменава Великото Народно събрание.

Вие виждате какъв е изводът от една такава позиция, която води до абсурдни решения. Трябва ясно да съзнаваме, че това, което ни се предлага, не е просто някакво процедурно решение, а изменение на Конституцията. Член 81 закрепява това положение и ако искаме да променим нещата, трябва да променим конституционния текст, а тази промяна не може да стане сега тук по този ред. Вие знаете много добре, че е необходима определена процедура - внасяне на законопроект от определен субект на правото за изменения в конституционните текстове. Необходимо е да изтече едномесечен срок и едва тогава би могъл да се обсъжда този въпрос.

Много ви моля да проявите разбиране. Не бива да започваме своята дейност с нарушения на конституционния текст. Аз бих искал г-н Неврокопски също да прояви разбиране. Както г-н Янков каза, той явно има само добри намерения, но ако търсим консенсус, не трябва да го търсим на основата на нарушения на конституционния текст, а на чисто политическа основа. Ако това политическо съгласие не е постигнато, не бива да го осъществяваме чрез нарушения на Конституцията.

Умолявам ви да проявите разбиране към потребността да бъдем конституционалисти.

Благодаря ви за вниманието. *(Ръкопляскания вляво и по средата)*

АТАНАС МИХАЙЛОВ: Искам думата!

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: По този въпрос има думата народният представител Стоян Ганев.

СТОЯН ГАНЕВ: Уважаеми народни представители, дами и господа! Считам за свой дълг да взема отношение по този конституционен въпрос, който, разбира се, има и политическо значение, при това определено дълбоко политическо значение.

Аз съм напълно съгласен с уважавания от мен г-н Вълканов, че ние не можем да започваме с нарушение на Конституцията и ние никога не трябва да правим каквото и да било и когато и да било в нарушение на Конституцията,

но аз искам да си позволя пред вас да споделя, разбира се, само в няколко изречения, своите съждения за това дали действително нарушаваме Конституцията, ако ние се обръщаме към народните представители в искането да се приеме с две трети мнозинство изборът на председател на Великото Народно събрание.

Г-н Янков преди малко се позова, както и г-н Вълканов, на чл. 81 от Конституцията. Действително смисълът е, че обикновеното Народно събрание, регламентирано в гл. 4 на Конституцията, взема решения с обикновено мнозинство, а когато е предвидено друго от Конституцията, се прилага друго мнозинство освен когато Конституцията изисква друго мнозинство. Ясно е за всеки, не само за конституционалистите, че това друго мнозинство се отнася до решенията на обикновеното Народно събрание.

Г-н Вълканов преди малко сподели и друго съображение, че никъде в Конституцията не се говори за Велико Народно събрание. Все пак има едно място, където става дума за Великото Народно събрание - в Преходните разпоредби, и където е изтъкнато съвсем ясно, че Великото Народно събрание, и аз искам да подчертая това, обърнете внимание, осъществява и функциите на обикновено Народно събрание. Значи то преди всичко осъществява функциите си на Велико Народно събрание, което има предназначението да приеме Конституцията и да учреди властта. Така че действително нашата Конституция няма конкретни разпоредби и тук г-н Вълканов е абсолютно прав, няма разпоредби в Конституцията, които да се отнасят до реда на дейност на Великото Народно събрание. Подчертавам, до реда на дейност, до начина на вземане на решения. Има само разпоредба, която показва какви други функции ще изпълнява Великото Народно събрание.

Така че от нас тук, народните представители във Великото Народно събрание, зависи при тази правна празнота, в дадения случай конституционна празнота, да вземем решение.

И още едно съображение освен конституционното. След като няма пречка и зависи от волята на народните представители, стои един голям въпрос - ще търсим ли ние механизми, вкл. и юридически механизми, за осигуряване на съгласие, на парламентарен консенсус по основни важни въпроси, или не? Аз мисля, че сега парламентарната група на Българската социалистическа партия, народните представители, действително желаят в нашия парламент, във Великото Народно събрание, да вземем решения така, че те да бъдат съгласувани чрез едно взаимно волеизявление по най-важните въпроси. Един от тези най-важни въпроси е въпросът за ръководството на Великото Народно събрание. *(Ръкопляскация отъясно)*

Обръщам се и от името на парламентарната група на Съюза на демократичните сили с молба народните представители на Българската социалисти-

ческа партия да имат предвид нашето желание, ако щете нашата молба, чрез едно взаимно съгласие тук да вземем решение най-важните въпроси да се приемат с квалифицирано мнозинство. (*Ръкопляскания отъясно*) Защото в противен случай на нашия народ трябва ясно да се каже, че Българската социалистическа партия и по-точно ръководството на Българската социалистическа партия по онези въпроси, които са в изгода на определени интереси, желае консенсус, желае взаимодействие, желае решение чрез мнозинство и най-вече за едно коалиционно правителство, а по други въпроси, които изглежда не са в интерес на определени ръководни среди на дадена политическа групировка, не желаем. (*Бурни възгласи "Браво!" и ръкопляскание отъясно*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, има думата народният представител г-н Атанас Михайлов от гр. Варна.

АТАНАС МИХАЙЛОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми колеги народни представители! Моето изказване почти се покрива в някои пунктове с изказванията на говорилите преди мен. Но искам пред вас да застъпя един въпрос, който е твърде сериозен и е от значение за целия български народ. Този български народ независимо от нашата партийна принадлежност ни изпрати тук, в тази свещена сграда, по пътя на демокрацията и на демократичния принцип, във връзка с едно помирително съгласие за национално помирение между отделните политически групи и за бъдещето на нашата страна да решавате въпросите по начин, който ще бъде най-задоволителен не само за нас, но и за целия български народ.

Професор Александър Янков каза: "Dura lex, sed lex". Тъкмо този "Dura lex, sed lex" ние сме се събрали в тази сграда да променим, да го направим такъв, че да бъде добър за нашия български народ и за всички вас, уважаеми народни представители. Няма нищо лошо в това, че искаме или трябва да приемем в особено важните случаи да пристъпваме с квалифицирано мнозинство, когато ще гласуваме. Това са важни постове - и президентският, и председателството на Народното събрание. И не е зле да ги решаваме с квалифицирано мнозинство. По този начин ние ще застъпим в най-висша степен волята на целия български народ.

Моля ви да бъдете обладани от разум и доверие в самите нас и в целия български народ и в желанието си да постигнем колкото се може по-добро бъдеще за нашата Република България.

Моля ви, нека с две трети да решаваме особено важните въпроси.

Благодаря. (*Ръкопляскания*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Има думата народният представител Янаки Стоилов. И надявам се той да бъде последен от тези изказвания.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Благодаря, господин председател! Благодаря и за Вашето предложение да прекратим дебатите по този въпреки и съществен, но и процедурен въпрос, който вече ни отнема немалко време.

Моето изказване тъкмо ще създаде едно равновесие между изказванията на основните сили. И аз смятам, че след него ние можем да пристъпим към гласуването на въпроса.

Преди това с няколко изречения по предложенията за мнозинството, с което трябва да изберем председателя на Великото Народно събрание

Вярно е, че в този отговорен момент ние трябва да търсим политическото съгласие. Но нека това съгласие да го търсим в личностите, в хората, които могат да ни обединяват. И нека не си правим илюзии, че ако ние не можем да го постигнем по отношение на хората, които ще ръководят процедурата, ще намерим изход чрез едно квалифицирано мнозинство. Защото всяко квалифицирано мнозинство освен своите плюсове, че то обединява, има и способността да блокира всяка една дейност в Народното събрание.

Ако мнозинството при гласуването създава условия за диктат на мнозинството, то квалифицираното мнозинство създава условия за диктат на малцинството. И аз съм против диктата в едната или в другата посока.

След като ние преди малко се заклехме, че ще спазваме Конституцията и законите, сега чувам предложения, че ние можем да стоим над Конституцията и законите. (*Бурни и продължителни ръкопляскания*) Но, господа народни представители, нека да не забравяме, че колкото и да е велико това Народно събрание, то не стои над българската нация. Ние не сме орган, неограничен от нищо. И нека някои мои колеги да позабравят част от своите внушения от времето на първата руска конституция, когато суверенитетът на народа се прехвърляше върху неговия върховен орган.

Мина това време, ако ние действително говорим за принципа на народния суверенитет и за разделението на властите. Трябва самите ние да знаем, че сме ограничени от определени условия, в които се движи нашата дейност.

Заедно с това трябва да имаме предвид, както вече се спомена, че това Народно събрание съчетава функциите и на велико, и на обикновено. И самият текст на Конституцията борави с родовото название "Народно събрание". Ние не можем да се ръководим от едни правила в процедурата за Великото събрание и по други правила - за обикновеното събрание.

Великото Народно събрание ще прояви своите функции главно в изработването на Конституцията. Аз не съм против да се обсъжда този въпрос за квалифицираното мнозинство, но той трябва да се обсъжда и да намери своето решение в устройствения акт за работата на Великото Народно събрание. Ние не можем ад хок и при всеки един случай да излизаме на тази трибуна и да заявяваме с какво мнозинство да се гласува. Може би някой ще поиска и четири

пети мнозинство, за да са съгласни всички. Аз не протестирам срещу това, че тук говориха и хора, представляващи парламентарни групи, които още не съществуват. Защото ние не сме приели и устройствения акт - какъв е статутът на една парламентарна група. И редно би било да изслушаеме речите именно само на хората, които оглавяват определени политически формирования, били те малки или големи.

ГЛАС ОТ ЗАЛАТА: Точно така.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: А не и такива, които вероятно представляват не повече от двама-трима души освен себе си в тази зала. (*Ръкопляскания*)

Заедно с това искам да отбележа и нещо друго. Искам да отбележа, че в държавата съществуват три основни власти, и това всички го знаем. И ако при президентския институт като една основна власт се изисква квалифицирано мнозинство, ние не можем да приравним към президентската институция председателя на Народното събрание, който е ограничен от една процедура. И колкото по-стриктна процедура създадем, толкова повече това лице ще бъде само един ръководител на процедурата. Той не е човекът, който има решаващи функции в изхода при обсъждането и определянето на решението по въпросите. И ние ще сме принудени да проявим своето съгласие при избора на президента, който е една от трите основни власти.

Но, господа народни представители, нека не създаваме такъв прецедент, защото в правото това се нарича прецедент - когато при даден случай се приема едно решение и то по-нататък се разпростира и при други действия с неограничено приложение. Защото ние сами ще се ограничим и може би ще се окажем пред затрудненото положение, ако избраният председател на Народното събрание не изпълнява своите функции, ние да не можем по-нататък да атакуваме и неговата прекалено голяма власт, дадена му с едно такова мнозинство.

Завършвам своето изказване с това да търсим съгласието по следващия въпрос и обединението, когато ще избираме председателя на Народното събрание. А не да загърбваме Конституцията и да искаме да блокираме дейността на нашия парламент.

Уважаеми господин председател, моля Ви да подложите на гласуване прекратяване на дебатите по този въпрос, след което да продължим нашата дейност.

Благодаря ви за вниманието. (*Бурни ръкопляскания*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: По този въпрос, както е тръгнала работата, май ще замръкнем. (*Смях в залата*)

Има предложение за прекратяване на дебатите.

ГЛАС ОТ ЗАЛАТА: Няма да замръкнем.

ГЛАС ОТ ЗАЛАТА: Георги Спасов вдига ръка.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Има още желаещи да се изкажат.

Да продължим ли с разискванията или да спрем?

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Да продължим.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, има думата народният представител Георги Спасов.

ГЕОРГИ СПАСОВ: Уважаеми народни представители! Аз няма да говоря за това, че Конституцията, която ни цитират тука, беше основният закон на беззаконието, върху което се крепеше тоталитаризмът. (*Бурни ръкопляскания*) Тук обаче стана дума за това, че малцинството иска да упражни диктат върху мнозинството.

Уважаеми народни представители, кой тук представлява мнозинството от българския народ? Българската социалистическа партия има два милиона осемстотин хиляди и няколкостотин души гласоподаватели, срещу които благодарение на недостатъчно демократичната и недотам справедливата избирателна система има петдесет и два процента от гласоподавателите. Останалата част от народните представители представят три милиона и половина гласоподаватели. Ето защо (*неодобрителни ръкопляскания и шум в залата*) аз мисля, че тук не малцинството, а мнозинството в лицето на обединената опозиция ще упражнява контрол, и то с право.

Благодаря ви.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ: Има думата народният представител Петър Корнажев. (*Ръкопляскания отъясно*)

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: Госпожи и господа народни представители! Аз няма да говоря дълго. Искам първо да отвърна на, ще си позволя изрази, парламентарната надменност на колегата Янаки Стоилов.

Говоря като заместник-председател на парламентарния Съюз на демократичните сили, който наброява сто четиридесет и четири души. Но тъй като ще преминем към гласуване, аз искам да поставя друг въпрос, който трябва също да се гласува.

В член 72 никъде не е определено, нито в член 81 как трябва да стане гласуването, повтарям: как трябва да стане гласуването. По този въпрос трябва също да гласуваме, защото, ако искаме да бъдем демократи, когато гласуваме за личности, трябва да гласуваме тайно.

Благодаря. (*Одобрителни ръкопляскания*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Уважаеми господа народни представители! Понеже аз нямам право да си дам думата, моля ви вие да ми дадете думата по този въпрос. (*Одобрителни ръкопляскания*)

По този въпрос никой не беше от залата по-зайнтересуван от мен, защото аз ще ръководя Великото Народно събрание до момента на избирането на

председател и заместник-председатели и след това се откачвам от него, зави-
наги се откачвам от него. (*Ръкопляскания*)

И затова от няколко дни аз давам зор. С д-р Желю Желев вчера два пъти
се разправяхме. И му казвам: кажи ми какво става, защото него го интересу-
ва... Аз намириях това състояние, предусещах го. И му казвам, и снощи му
казвах. Той отговори: ще се събирате и тая вечер основните, така наречени,
политически сили. Ами, рекох, викайте ме и мен бе, нали и аз се занимавам с
тоя въпрос! (*Одобрителни ръкопляскания*) Ами не зная, казва, не мога аз да го
реша, и такова нещо... И аз настоявам: викайте ме, за да го разбере. И, второ,
да ви дам акъл как да стане. (*Одобрителни ръкопляскания*)

Сега така наречените основни политически сили не се споразумяха от де-
сет дни по най-дребния въпрос - една длъжност в държавата! А как отсега на-
тагък те ще се споразумяват за стотици хиляди длъжности, случаи, събития и
какви ли не още други? Загубена работа! (*Бурни одобрителни ръкопляскания*)

Моля ви се, аз съм извънредно откровен човек. Исках аз, много исках и нас-
тоявах да се получи не тук консенсус, сега до мръкване да говорим, а те да се
споразумеят от десет дни насам. И нито ме викат, нито ми казват нещо. Исках
да се споразумеят, за да завърша аз моята работа на Великото Народно събра-
ние така хубаво, както мина тържествената част: с лекота, по цивилизован на-
чин.

Но уви, накрая пак нашенска излезе работата. (*Ръкопляскания*) Професори
развиха тезата, че Великото Народно събрание играе ролята и на обикновено
Народно събрание в случая. Ами по тая логика ние можем да го сведем това
Велико Народно събрание до данъчно управление! Ако не е нищо друго, то не
е друго освен Велико Народно събрание! (*Бурни ръкопляскания*) И това Вели-
ко Народно събрание е по-силно от всички текстове, които тук ги има на хар-
тия. (*Ръкопляскания*)

И, второ, ние сега не можем да гласуваме - избираме важна длъжност. В
Конституцията се казва: за президент - две трети непременно трябвало. А за
председател на Народното събрание - вижте, може и другояче! Как така? Ние
това за първи път опитваме - какво мнозинство. Ами щом изтървем първия
път с обикновено мнозинство, това обикновено мнозинство го има една пар-
тия, тук си го има! Тя може сама да си решава! И аз предлагам останалите да
станем и да си отиваме! (*Шум и ръкопляскания*) Моля ви се, аз така го чувству-
вам.

Това Велико събрание да стигне дотам да решава с обикновено мнозин-
ство първи път и най-важната длъжност - председател на Народното събра-
ние - това е за мен самоунижение на Великото Народно събрание. (*Ръкопляс-
кания*)

И с това, ако така го направи, то си издава удостоверение за негодност и трябва да се саморазпусне! (*Бурни ръкопляскания*)

Завърших и ви благодаря, че ме изтърияхте. (*Ръкопляскания*)

Сега да подложим на гласуване. Моля, които са съгласни председател на Великото Народно... (*прекъсват го, някой от залата иска думата с вдигане на ръка*). Моля? Ама то се навъдиха сума хора, които искат тая пуста дума!

Да продължим ли разискванията? Моля, които са съгласни разискванията да се преустановят по този въпрос, да гласуват.

Преброителите?

Моля, които са против. Единадесет души.

Значи, приключваме разискванията по този въпрос. Предлагам десет минути почивка.

(*След почивката*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Уважаеми дами и господа народни представители! Продължаваме нашата работа. Но преди това две думи само към фотографите и фоторепортерите. Моля фоторепортерите да не се кълбят на едно място и да пречат на телевизионните работници, а да се разпилеят по периферията. Или ако идват отпред, да бъдат по един или двама, не на купища да пречат и на телевизионните работници, и нам.

Нашата работа продължава.

За изказване по процедурен въпрос иска думата Филип Боков. Като я иска, да заповяда.

ФИЛИП БОКОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми народни представители! Тъй като ни предстои едно много сериозно събитие, ние започваме първия избор във Великото Народно събрание, аз искам да помоля господин председателят на днешното заседание да разпорежи, щото всички, които не са народни представители, да се качат в галерията. В противен случай ние няма да знаем кой гласува и дали всички, които гласуват, са народни представители.

Благодаря, господин председател.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Благодаря на г-н Боков. Моля, които не са народни представители, моментално да се изпарят от залата. (*Смях в залата*) Чуждицата напусна ли залата? Ако се забележи някой такъв, моля да се обадите да го линчуваме. (*Смях в залата*)

Предлагам на гласуване въпроса, който разискавахме досега - с квалифицирано мнозинство от 2/3 ли ще избираме или с обикновено мнозинство.

Които са за гласуване с квалифицирано мнозинство от 2/3, моля да гласуват. Преброителите да влязат в действие.

Моля, които са за обикновено мнозинство, да гласуват. Преброителите, съобщавайте от място резултатите по сектори.

Така наречените основни обществени сили забатачиха държавата така, както е и преброяването сега, на същото равнище е сега. Защо не го организираше вчера всичко това? Напускате властта! (*Смях в залата*)

Резултатът от гласуването: 184 за квалифицирано мнозинство и 213 - за обикновено. (*Ръкопляскания*)

Сега остава въпросът явно или тайно да гласуваме.

Моля за изказвания по този въпрос. Има ли кой да се изкаже, да се мотивира?

Филип Боков има думата.

ФИЛИП БОКОВ: Благодаря ви, господин председателю. Уважаеми господа народни представители! Аз моля да ме извините, че вземам думата за втори път. Но въпросът, който обсъждаме, е различен. Аз смятам, че Великото Народно събрание трябва да гласува явно и мотивите ми са следните.

Всички ние се радваме на народния вот и на народното доверие. Нашите избиратели имат правото и биха искали да знаят по всеки един въпрос всеки един от нас каква позиция заема. Тайното гласуване според мен ще бъде предателство на принципа за гласността... (*Тропане, възражения от десния сектор*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля да се изслушваме.

ФИЛИП БОКОВ: ... на принципа на гласността. Нашата работа трябва да бъде напълно прозрачна. Ние трябва да бъдем прозрачни за нашите избиратели. Поради това аз моля уважаемото Велико Народно събрание да вземе решение да се гласува явно.

Благодаря ви. (*Ръкопляскания*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Думата се предоставя на Снежана Ботушарова.

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Уважаеми господин председател, уважаеми дами и господа народни представители! Бих започнала с думата на г-н Боков: предателство. Предателство спрямо кого? Спрямо тези, които стоят около този, който ще гласува по различен начин или свобода на волеизявлението? Ясно е, че при тайното гласуване се гарантира напълно свободата на волеизявлението на всеки един от нас.

Освен това в Конституцията изрично не е казано дали явно или тайно да се гласува. Така че ние можем да го решим това, без да се основаваме на формални критерии, каквито бяха посочвани досега.

Освен това тайният начин на избор дава възможност всеки, без да се притеснява от това дали ще го сметат за предател, или не на парламентарната група, към която се числи, свободно да изрази своя избор.

Освен това в световната парламентарна практика тогава, когато се извършва избор на личности, на длъжности в парламента, се прилага и тайният избор за тях.

Ето защо аз считам, че има достатъчно аргументи да се предпочете този начин за избор на председателя и заместник-председателите на Великото Народно събрание.

Затова призовавам да подкрепим този демократичен начин на избор, който ще гарантира свободата и независимия избор на всеки един независимо къде и към коя парламентарна група се намира.

Благодаря. *(Частични ръкопляскания)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Има думата народният представител Атанас Мочуров.

АТАНАС МОЧУРОВ: Уважаеми колеги! Тайно или явно - въпросът е важен. Този въпрос поставя на изпитание две сили - ръководствата на политическите партии и нашата съвест. Ние отговаряме пред своята съвест и пред народа. И когато гласуваме тайно, пак ще стане явно кой за какво е гласувал.

Аз мисля, че ръководствата на политическите партии и на парламентарните групи трябва да проявят по-голямо доверие към своите колеги и избраници и да им дадат право да изразяват свободно волята на своята съвест. *(Частични ръкопляскания)* Ние отговаряме пред България и пред своята съвест.

Благодаря ви за вниманието. *(Частични ръкопляскания)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Има думата народният представител Любен Корнезов.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Господин председателю! Бих искал да съобщя нещо. Снощи представителите на основните политически партии постигнаха споразумение, съгласие по тази точка от дневния ред. То се състоеше от две подточки: Първо, изборът на председател за Великото Народно събрание да стане с обикновено мнозинство и второ, този избор да бъде с тайно гласуване. Ако аз греша, тези, които присъствуваха, биха могли да ме поправят. Мисля, че съм точен.

Другата страна е, че ние не можем да решаваме проблемите, които Великото Народно събрание може да решава, които са в неговите компетенции.

Съобщавам какво се постигна в контактните групи.

Днес бяхме свидетели по първата точка кой не удържа споразумението. Но мисля и приканвам представителите на нашата парламентарна група да имат предвид това споразумение и нека всеки от тях да гласува по съвест. Мисля, че тайното гласуване има своето предимство.

Благодаря за вниманието.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: По същия въпрос има думата народният представител Александър Каракачанов.

АЛЕКСАНДЪР КАРАКАЧАНОВ: Попитаха ме за какво вземам думата. Аз ще обясна. Проблемът не е толкова важен. Той е принципен. И мисля, че това е от полза на Българската социалистическа партия в момента, ако тя иска да докаже, че наистина се реформира (*неодобрение от привържениците на Българската социалистическа партия*), и че не поддържа старите принципи. Изказвам моето мнение, понеже тук става дума за свобода и отговорност. Но аз зная как всъщност се доказваше отговорност пред собствената партийна група, когато ти трябва да гласуваш открито и после да бъдеш обсъден дали си гласувал правилно.

Така, че ако вече това не важи, то аз не виждам защо някои хора се боят да се гласува тайно. И ако наистина има единство в групата на Българската социалистическа партия, то ще се докаже и тогава пред вашите избиратели ще можете да докажете, а не всеки поотделно, а като една цяла фракция, че наистина сте единни и държите на вашето единство.

Благодаря ви за вниманието! (*Частични ръкопляскания от страна на опозицията*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Има думата прославената Нешка Робева.

НЕШКА РОБЕВА: (*посрецината с бурни ръкопляскания*) Уважаеми господин председателю, уважаеми народни представители! Вярно е, че е по-демократично да се гласува тайно, там, където дълги години тоталитарен режим е всявал страх и подчинение. Но вярно е, че точно вие пледирате за това, че вие сте свободните, смелите хора, хората, които няма какво да крият и искат да променят психологията на нашия народ. Аз не се страхувам да гласувам срещу решение на своята партия тогава, когато смятам, че е в ущърб на моя народ (*ръкопляскания*) и ще гласувам явно.

Но аз се срамувам от това, което става тук. Защото в това състояние на нашата страна хората от нас искат действия, а не за всяко предложение противодействие от едната или от другата страна.

Аз смятам, че като свободни личности, тъй като няма вече от кого да се страхуваме, би трябвало да можем да заявим мнението си явно, пред целия народ.

А за това, какво се споразумяват политическите партии, ние вече разбрахме, че едно се споразумяват, а друго се върши. И най-много нарушения стават от страна на Съюза на демократичните сили. (*Частични ръкопляскания от залата и неодобрение от опозицията*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Има думата народният представител Димитър Луджев.

ДИМИТЪР ЛУДЖЕВ: Господа народни представители! Мисля, че в границите на парламентарна практика е да се провеждат и парламентарни разго-

вори между политическите сили, които съставят парламента. И ако на нас ни липсват някои неща, излиза, че ни липсват тези предпоставки, които правят по-ефективна работата на парламента.

Искам да кажа, че това са разговори, които водят до предложения към фракциите на представителите на Великото Народно събрание. Тук неправилно беше казано, че става дума за споразумение. Някой не е упълномощен. И е абсолютно неприемливо да се правят в днешно време каквито и да е споразумения зад гърба на Великото Народно събрание.

В същото време ние се изправихме пред един необичаен факт. Едно положение съвършено непознато в нашата страна от десетилетия наред. Ние нямаме елементарни, така да се каже, елементарни процедури, механизми. Не бяхме уредили елементарни въпроси. Дори клетвата не бяхме съгласували. Снощи до 12,00 часа сме съгласували дневен ред и т.н. Административни неуредици, липса на система за преброяване и т.н.

Стоят редица проблеми - конституционна криза. Други въпроси. Аз дори смея да пледирам, че ние трябва да се замислим по какъв начин да си устроим работата оттук нататък след избиране на ръководство на Великото Народно събрание. Какви механизми да създадем, за да разширим контактите на всички нива, не само в областта на постоянните комисии, но и извън тях (*ръкопляскация от цялата зала*), за да можем да избегнем редица противоречия, които неизбежно ще възникнат в този период на първоначално конституиране на парламента.

А що се касае до това, че Съюзът на демократичните сили не изпълняват своите ангажименти, искам да кажа, че това беше едно недоразумение от двете страни.

Г-н Чавдар Кюранов трябваше да говори от името на фракциите на Българската социалистическа партия. Ние не чухме от чие име той говори. Така че това още веднъж показва, че възникват такива проблеми, именно плод на липса на достатъчна предварителна работа.

Искам да завърша с това - ние трябва по някакъв начин да се научим да съчетаваме работата в парламента с предпарламентарната практика, с разговорите на политическо ниво и най-вече да правим така, че всички депутати в нашите фракции да имат възможност да се произнасят по всеки въпрос, който ще се обсъжда тук, а не в последния момент да нямат информация, да бъдат сезирани по страничен път, от своите ръководства, т.е. да бъдат поставени пред съвършен факт.

Можем да приемем само, че всичко това е, защото сме в началото на своята работа и призовавам оттук-нататък действително да се стремим да работим по-ефективно.

Благодаря! (*Ръкопляскация*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Има думата народният представител Йордан Василев.

ЙОРДАН ВАСИЛЕВ: Уважаеми господин председателю, уважаеми колеги! Преди малко от тази трибуна чух тежките думи, че тайното гласуване е предателство спрямо гласността. И затова дойдох да ви запитам дали всички ние тук сме предатели спрямо гласността.

Аз не зная в България да е имало конгрес на партия или на която и да било организация, при който да не се гласува тайно, т.е. всички ние тук до един, освен може би достопочтените представители на Светия Синод, да не са предатели спрямо гласността. И затова смятам, че не можем да поставим нашия парламент по-ниско от един обикновен конгрес на партия, включително и на партията на г-н Боков.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Има думата народният представител Атанас Узунов.

АТАНАС УЗУНОВ: Уважаеми народни представители, дами и господа! Преди определено време един от западните философи каза нещо по адрес на нашето общество и на нашата психология - как тя ще се развива отрицателно, ако продължаваме да живеем така, както живяхме досега.

Чуха се определени мнения, обаче мисля, че трябва да прекратим. Всеки по съвест, по съвест пред своите избиратели, с тайно гласуване трябва да защити правото на това, което защитава. Не трябва да сме толкова прозрачни, както искат да кажат някои. Прозрачността, която имахме досега, показват резултатите, които имаме. Или ще бъдем Велико Народно събрание - Седмо Велико Народно събрание, с нови постановки, с търсене на една нова истина, или ще караме по старому.

Благодаря за вниманието. *(Частични ръкопляскания)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Освен предложението да се преустановят изказванията по този въпрос, има ли друго предложение? - Няма.

Моля да го подложим на гласуване.

Който са за явно гласуване, моля да гласуват.

Моля, който е да се гласува тайно, да си вдигне ръката.

ГЛАС ОТ ЗАЛАТА: Председателят не гласува. *(Временният председател гласува, ръкопляскания)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Резултатът е: 161 гласа за явно гласуване и 213 гласа за тайно гласуване. *(Възгласи "Браво!" и бурни ръкопляскания от опозицията)*

Уважаеми дами и господа народни представители, сега престъпваме към избора на председател на Седмо Велико Народно събрание. За целта трябва

да има предложение. Народният представител Александър Лилев иска думата по този въпрос. По процедурен въпрос ли?

АЛЕКСАНДЪР ЛИЛОВ: Предложение.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Извинете, Еленко Божков иска думата по процедурен въпрос.

АЛЕКСАНДЪР ЛИЛОВ: Моля.

ЕЛЕНКО БОЖКОВ: Съжалявам, г-н Лилев, че се налага, но въпросът е важен.

Господа, отгук натагък ни предстои да вземаме важни решения, както и гласуване. Искам да помоля г-н председателя за нещо, за което го помоли и г-н Боков.

Моля журналистите при всичкото ми уважение към тях, които са по средните пътеки, по разпореждане на председателя, ако обичат, да освободят залата и да се качат на балкона. Иначе ние губим визуалната връзка с председателя и по този начин не можем нито да искаме думата, нито той да ни вижда, за да ни я дава. Това е първото. *(Оживление в залата)*

Второто нещо, на което искам да обърна вашето внимание, е следното: процедурата по гласуването не е достатъчно изчистена. Ние имаме ясно изразени шест сектора, имаме и осем преброители. За да бъде всичко бързо и коректно, предлагам следната процедура - тези сектори...

ГЛАСОВЕ: Този въпрос да се остави за по-нататък.

ЕЛЕНКО БОЖКОВ: Да, прави сте, трябва да остане за по-нататък. *(Оживление в залата)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, г-н Лилев.

АЛЕКСАНДЪР ЛИЛОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми дами и господа! Другарки и другари народни представители! Позволете ми като председател на парламентарната група на Българската социалистическа партия, преди да направя нашето предложение за председател на Великото Народно събрание, да се обърна към другите парламентарни групи и особено към парламентарния съюз на Съюза на демократичните сили с един апел.

Приканвам ви към толерантно парламентарно сътрудничество. Нека лоялно да изпълняваме онова, за което се договаряме, за да не се случват сцени като сутрешната. Щом поемем някакъв ангажимент - ние или вие - трябва да имаме доверие в думите и в споразуменията си като партньори. Нужни са ни всички форми на толерантно сътрудничество в залата и извън залата на Великото Народно събрание. Иначе ще има изобилие от речи, както и започваме нашия ден, и дефицит на парламентарни решения.

Апелирам също за такова равнище на политическата култура в дискусиите на нашия парламент, което няма да позволи език, тон и дух на нашите дискусии, които ще уронват престижа на парламентарните отношения и на парти-

ите, които са представени във Великото Народно събрание. Аз отклонявам прокурорския тон, с който някои оратори си позволиха тази сутрин да говорят за нашата партия.

И най-сетне нека всички се стремим към онзи нравствен минимум, без който не е възможен цивилизован диалог, още по-малко цивилизована парламентарна дейност. Не призовавам към парламентарна идилия. Нека спорим разгорещено и даже непримиримо, но в границите на парламентарния морал и демократизъм.

Сега позволете ми да премина към предложението.

От името на парламентарната група на Българската социалистическа партия предлагам за председател на Великото Народно събрание да обсъдите кандидатурата на академик Николай Тодоров. Вярвам, че вие добре познавате учения, общественика, дипломата и гражданина Николай Тодоров. Той е известен на българския народ. Признат е сред нашата научна и политическа общественост, уважаван е в ЮНЕСКО, в балканските и европейските научни и културни среди. Убедени сме, че в негово лице Великото Народно събрание ще има авторитетен председател.

Ето и някои данни за неговия жизнен, обществен и научен път:

Другарят Николай Йорданов Тодоров е роден на 21 юни 1921 г. в гр. Варна. Завършва две висши образования - медицинско и историко-филологическо - в нашия университет. През 1942 - 1944 г. е бил политически затворник.

Научната и преподавателската си дейност започва през 1950 г., като изминава последователно всички научни степени и звания от научен сътрудник и преподавател, кандидат и доктор на историческите науки до академик през 1979 г.

Основател е на Института по балканистика при БАН и негов директор дълги години. Съосновател (през 1963 г.) и двукратно председател на Международната асоциация на Югоизточна Европа и балкански изследвания и на Международен център за научна информация по балканистика със седалище София.

Има обширно научно творчество. Неговият труд "Балканският град през XV-XIX век" е преведен и издаден на руски, английски, френски и гръцки език.

Участувал е в много международни конференции и е изнасял лекции в най-изтъкнатите университети в Европа и в Съединените щати.

Другарят Николай Тодоров е първият представител на България в Изпълнителния съвет на ЮНЕСКО /1972-1976 г./. На Генералната конференция на ЮНЕСКО в Найроби е избран за председател на Комисията за образование, наука и култура. На 23. генерална конференция на ЮНЕСКО е избран за неин председател.

В периода 1979-1983 г. е посланик на нашата държава в Гърция.

Женен е, има три деца и четирима внука.

Уважаеми народни представители, академик Николай Тодоров е демократ по убеждение, образован и авторитетен общественик с несъмнен стремеж към диалог между политическите сили във Великото Народно събрание и способности да води такъв диалог и да постига разумни компромиси в името на общите интереси на народа и държавата.

Поради всичко това предлагам ви да обсъдите и да изберете академик Николай Тодоров за председател на Великото Народно събрание.

Благодаря ви. *(Частични ръкопляскания)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: За предложение има думата д-р Желю Желев. *(Ръкопляскания)*

ЖЕЛЮ ЖЕЛЕВ: Уважаеми господин председател, уважаеми колеги народни представители! От името на парламентарния Съюз на демократичните сили предлагам за председател на Великото Народно събрание Стефан Димитров Савов.

Стефан Димитров Савов е роден в София на 8 януари 1924 г. Произлиза от стар родолюбив род, от който пет поколения вече се занимават с обществена дейност. Между другото дядо му е Ботев четник, а баща му е загинал в Белене. Той е трето поколение парламентарист. Стефан Савов има висше юридическо образование. Репресиран е многократно, пращан е на лагери и е изселван.

Работил е като строителен работник 15 години. Сега е утвърден професионален преводач. Член е на Управителния съвет на Съюза на преводачите и подпредседател на Асоциацията на испанистите в България. Публикувал е статии по литературни и исторически въпроси. Сега е председател на парламентарната група и член на Секретариата на Демократическата партия. Пише статии във в. "Знаме" и "Демокрация".

Въпреки трудната му житейска съдба и криволичеща професионална кариера винаги се е занимавал систематично с въпроси от областта на политическите науки, правото и историята.

Избран е с мнозинство от близо 65 на сто в 175. едномандатен избирателен район, община "Средец" - София. Ние смятаме, че в лицето на Стефан Савов Великото Народно събрание ще има един интелигентен, високоетичен и принципиен председател.

Благодаря за вниманието. *(Ръкопляскания от десния сектор)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: За предложение има думата народният представител Виктор Вълков. *(Ръкопляскания)*

ВИКТОР ВЪЛКОВ: Уважаеми господин председателю, уважаеми колеги! Опасявам се, че пак малко нарушихме процедурата. От името на парламентарната група на БЗНС искам да направя две предложения, които не са за председател, а за членове на ръководството на Народното събрание. *(Оживление в залата)*

Първото ни предложение е за Иван Запрянов Глушков, който е роден на 17 януари 1937 г. Има висше филологическо образование. От 1971 г. постъпва на работа като журналист международник в органа на Българския земеделски народен съюз в-к "Земеделско знаме". Преминава последователно палата йерархична стълба и стига до заместник-главен редактор, както е от м. март 1990 г.

През м. януари беше определен за член на делегацията на БЗНС на "кръглата маса" и за говорител на съюза. Делегат е на XXXVI извънреден конгрес на БЗНС, когато е избран за член на Управителния съвет. Член на Постоянно-то присъствие на съюза е от 6 април т.г. В изборите за Велико Народно събрание е избран за народен представител във Врачанския избирателен район. Женен е. Има син и внук.

Иван Глушков, който смятаме е познат на всички от многобройните си изяви по радиото и телевизията, според нас притежава необходимите качества и опит, които го правят да виждаме в него един полезен участник в Бюрото на Народното събрание.

Същевременно, следвайки това, за което говори моят уважаван колега Димитър Луджев, а именно да се водят разговори с представители на различните политически сили с други народни представители, си позволявам да издигна кандидатурата на един безпартиен народен представител. Става въпрос за г-н Гиньо Ганев.

Той, струва ми се, е добре известен на всички. Притежава широка ерудиция, богат парламентарен опит, способност да постига съгласие, когато това се е оказвало необходимо, и на "кръглата маса", и с участието си в Съвета по националния въпрос. Притежава, в което всички сме убедени, достатъчно качества, за да бъде едно полезно балансиращо безпартийно попълнение в състава на ръководството на Народното събрание.

Благодаря. *(Ръкопляскания)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Тук се измеша работата. Най-напред ние говорим за председател, а след това ще говорим за трима заместник-председатели. Така че народният представител Виктор Вълков представи, според мен двама кандидати за заместник-председатели.

Аз питам има ли други предложения за председател на Великото Народно събрание? - Няма други предложения.

Има двама кандидати за председател на Седмо Велико Народно събрание. Това са народните представители акад. Николай Тодоров и Стефан Савов.

ГЛАС ОТ ЗАЛАТА: Да станат да ги видим.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Би следвало да свършим с избора на председател и тогава да изберем заместник-председатели.

Предлагам акад. Николай Тодоров да застане на трибуната, да каже няколко думи за себе си и да отговори на въпроси, които народните представители му поставят. Академик Николай Тодоров, моля заповядайте на трибуната. (*Ръкопляскания*)

(*Академик Николай Тодоров излиза на трибуната*)

НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Готов съм да отговоря на въпросите, които ми се задават.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Ако искате да кажете нещо за себе си, имате думата.

НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Поставяте ме в неудобно положение да говоря за самия себе си, след като вече се говори за мене. Мога, разбира се. Не се стеснявам. Мога да започна с това да успокоя в известен смисъл Народното събрание, че в своята професионална работа ми се е случвало да бъда председател, естествено в рамките на моите културно-обществени задължения, на събрания, на конференции не по-малко сложни, отколкото тази, но заедно с това мога да кажа, че не толкова отговорни, съдбоносни. Заради това не мога да скрия, че не изпитвам определено вълнение и съзнание, че един вот ще ме постави пред големи изпитания.

Разбира се, надявам се да отговоря положително на вашите очаквания, ако бъда избран. Допълнително мога да кажа за себе си това, както вече се каза, че съм завършил Медицинския факултет. Записах се съзнателно в него преди 9 септември, за да получа възможност за независима работа. Не крия, след 9 септември се прехвърлих към своето любимо влечение - историята. Не съм замал държавни постове.

Тук присъствава синът на Трайчо Костов. Мога да кажа, че бях в Плевенския затвор при неговия баща и съм отнесъл оттам и от София изключителни спомени за него. Мога да кажа за себе си, че съм имал редица трудности. Същевременно получих това, което най-много мога да получа в една България - станах академик. Бил съм ръководител и участник на отговорни международни организации. Книгите ми са получили признание. Специализирал съм в Съветския съюз. Бил съм на специализация шест месеца в САЩ, във Франция - 3-4 месеца. В повечето случаи съм бил канен.

Заемал съм отговорни длъжности в системата на академията. Имал съм позиция, уволняван съм един или два пъти. Бил съм посланик. Имам отношение към балканските проблеми. Имам собствено мнение и дължа да кажа, че го отстоявам. (*Ръкопляскания*)

ИВАН СЕМКОВ: Член ли сте на някаква фракция в БСП и коя?

НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Аз поддържам реформаторското радикално крило в БСП.

СТЕФАН НЕШЕВ: По време на процеса на Трайчо Костов каква беше Вашата личностна позиция?

НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Аз присъствувах на процеса. Не искам да говоря такива възмущаващи неща и ме поставяте в малко неудобно положение. Убедих се, че той е невинен. Излязох и ме заключиха в къщи, не крия, в продължение на 10 дни. Това не попречи да бъда обследван като трайчокостовист в продължение на три години и т.н. Дълбоко уважавам Трайчо Костов. Не съм крил своето отношение за него. Минавал съм за трайчокостовист.

СТЕФАН НЕШЕВ: Каква е била Вашата лична позиция по време на процеса? Как изразихте отношението си?

НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Не съм участвувал на процеса. По това време аз завърших медицина и вяхах отношение към процеса. Никой не ме е питал. Не приех и никога не съм споделял.

Зададен ми е въпросът - Какво отношение имах по време на възродителния процес като историк? - Негативно! И го изразих! (*Оживление*)

АЛЕКСАНДЪР ЙОРДАНОВ: Не е вярно.

АКАД. НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Изразявах го през цялото време. Ако трябва да говорим, мога и лекция да ви изнеса.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля въпросите да не се задават хорово, а поединично.

АКАД. НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Моля да ме оставите да се изкажа, щом ми задават такъв въпрос.

Нямам написана нито една дума по този въпрос. Взех негативно отношение. Знаейки какво е отношението на Георги Атанасов, аз бях един от тези, които разкри и поиска неговата отговорност на пленум на Централния комитет на партията. Моето изказване, което за съжаление не беше публикувано, намери място и отиде на радио "Свободна Европа".

Във в. "Гардиън" много преди 10 ноември беше публикувано мое изказване, направено пред представител на Би Би Си в края на август или началото на септември. На мен ми устройваха срещи, напр. със заместник-генералния секретар на ООН Джеймс Джона. На него и на представителката на Би Би Си казах, че има двама президенти, които си позволяват нещо недопустимо - да си играят със съдбата на народа. Те нямат право. Кой са тези, които си позволяват такова нещо? Това са Тодор Живков и турският президент Тургут Йозал. Казах това. То беше публикувано частично. Излезе във в. "Гардиън", обаче резултат, докато се извърши революционната смяна отгоре, нямаше никакъв.

Това беше отговор на писмения въпрос.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Народни представители, които задават въпроси, моля да си казват и името, за да бъде записано в протокола.

Ира Илиева иска да постави въпрос.

ИРА ИЛИЕВА: Искам да ви попитам: Какво е Вашето отношение към името на институцията "Людмила Живкова". (*Оживление*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля да запазите тишина и преди всичко спокойствие.

Моля да се изслушваме.

ИРА ИЛИЕВА: Първият ми въпрос е: Какво беше решението за наименованието на института с името на Людмила Живкова?

Книгите, които бяха издадени като сборници в Института "Людмила Живкова" по възродителния процес, с какво разрешение бяха пуснати?

Сборникът от документи около гроба на Васил Левски, в който Вашата уводна статия громеше всички историци в България, с какво разрешение беше пуснат?

Какво е вашето отношение по възродителния процес?

На какви разноски Вашият син, който пише дисертация в Института по балканистика, отиде три пъти във Франция, Гърция и САЩ на специализация или не зная за какво? (*Ръкопляскания, оживление*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля да изслушате акад. Тодоров.

НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Радвам се на този открит диалог, за да има възможност да се изяснят нещата.

Започвам със сина. Синът ми беше в Гърция заедно с мен, докато бях посланик. Той изкара три години курс в Атинския университет, където научи гръцки език.

Във Франция е бил 20 дни като специалист, изпратен по линия на обмяна между академиите. Не е бил два или три пъти.

В Съединените щати не е бил изпращан по друга линия освен на лично посещение, където се намира вече трета година моята дъщеря по покана на Смитсонови институт като визитинг професор.

Обяснявам. Тя беше поканена и в случая откри пътя за българите. Вече трети българин отива в този институт. Г-н Луджев е бил при нея и ще ви каже. (*Оживление, смях*) Тя е първата българка в Смитсонови институт, което създаде прецедент да отидат и други. Най-после успяхме в Съединените щати да уредим да прекарат по-значително време и представители на обществените науки. Допреди известно време за нас това беше табу. Първият, който отиде там, беше Андрей Пантев.

Да продължа със следващия въпрос - със сборника за Васил Левски. Всеизвестен е случаят и аз не искам да ви занимавам с професионални въпроси. Нямах предварително отношение по този въпрос, казвам го ясно и категорично. Този въпрос за първи път се постави през 1956 г. Тогава бях аспирант в Съ-

ветския съюз. През 1979 - 1983 г. бях в Гърция. Когато се завърнах, на фона на сблъсъка, който се беше създал, на мен се възложи от ръководството на академията да проверя и да разгледам цялата документация по този въпрос. Не съм бил близък с Хайтов, не го познавах отблизо. Изследвах цялата документация и организирах основното ѝ проучване. Сборникът беше публикуван с решение на Президиума на БАН. Дължа да кажа, че това е още един случай, който показва, че аз не отстъпвам, когато се касае за истина. Защо не отстъпвам? Извършени бяха безобразия. Поисках напоследък да се организира обществен съд, където да се поставят всички въпроси около гроба на Левски и да се решат най-после. Единственият паметник от възрожденско време в София, където са се крили възрожденци, е църквата "Св. Петка Самарджийска". Ние стоим и не смеем да говорим за това, защото наистина в някои отношения безотговорността и невежеството не могат да бъдат преодоленни и спрени. Книгата е издадена и аз се радвам. Това е документ, който не може да бъде заличен.

Що се отнася до сборници по въпросите на "възродителния процес", не зная да има. Нашият институт е издавал научни трудове. В него работи и Нина Желязкова, която е поборница по въпросите на възродителния процес. Нейната книга беше спирана. Въпреки това ние я издадохме.

В института ние развиваме наука, изследваме. В последно време и аз издадох книга за демографското състояние на Балканския полуостров в края на XV век, цял регистър, придружен с анализ и пояснения, и т.н. Това предизвика недоволство и отрицателна критика, че не се разкриват процесите, както се искаше. Аз отговорих научно. Но това е въпрос на научен спор.

Държа да кажа, че въпросите за произхода на населението, за демографското състояние и въпросите, които са свързани - не говоря за възродителния процес в неговата политическа окраска - с тях, състоянието, взаимоотношенията, взаимопроникванията и сближаванията на всички съставки на българската нация от миналото и днес, ще бъдат винаги третиранни научно. Има въпроси, които са от най-различно естество и стоят сега на дневен ред. Не искам да навлизам в подробности. Кой са българи и кой е българин, с расови ли черти ще го определим или с научни средства ще търсим да установим всички какво представляваме.

Що се отнася до името, институтът беше наименуван, когато бях посланик в Гърция. Аз не съм участвувал. Мога да кажа, че в мое отсъствие беше взето решение да се публикува и сборник-летопис за живота на Людмила Живкова. Това може да се провери в издаделството. Предвиждаше се да има обем 1500 страници, т.е. повече, отколкото за Георги Димитров. Когато се върнах в края на 1983 г. от Гърция, спрях издаването на сборника. Спрях го в следния смисъл - бяха предвидили да бъде отговорен редактор. Тъй като отговарях за Ре-

дакционнно-издателския съвет, узнах това и отказах да бъда отговорен редактор. Направих и критични бележки. Сборникът беше поет от Милко Балев. Може да отворите сборника. Людмила Живкова посети тогава Гърция, но оттам не се публикува нито една снимка в летописа, само за да ме няма и мен. Сборникът е издаден без моя редакция от Милко Балев. *(Оживление, ръкопляскания)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Професор Александър Чирков иска да постави въпрос на акад. Николай Тодоров.

АЛЕКСАНДЪР ЧИРКОВ: Аз искам да задам няколко въпроса, които резултират от разглеждането на Вашата бъдеща дейност в парламента. Не Ви познавам, защото 24 години отсъствам от България, но въпросите ми са следните.

Вашата дейност ще бъде така и така лимитирана от регламентите на парламента. Така че качествата на настоятелност и настойчивост не са нужни в бъдеще.

Аз разглеждам дейността Ви от друг аспект. Вие трябва да водите интерпарламентарни преговори с различни парламентарни комисии от други страни. Вие трябва да ни представяте в други страни. Изглеждате добре и имате приятен вид. *(Оживление)* Въпросите ми са - първият: здрав ли сте Вие? *(Смях)* Аз искам да поставя този въпрос, защото бъдещата Ви дейност го изисква... *(Оживление)* Аз ще Ви моля, аз много добре слушам и ако забелязвате, аз слушам непрекъснато и най-концентрирано през цялото време.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля за повече внимание.

АЛЕКСАНДЪР ЧИРКОВ: Защото уважавам хората, които говорят. Така са ме учили. И затова ви моля, не ме прекъсвайте.

Вашата дейност изисква много сили. Вие трябва да стоите някой път по 6-7 часа. Вие трябва да ръководите едно събрание и ще можете ли тогава да го вършите? Здрав ли сте достатъчно? Поставям въпроса пак: ще може ли да присъствувате на всяко заседание?

НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Ще Ви отговоря.

АЛЕКСАНДЪР ЧИРКОВ: Аз задавам другия въпрос, веднага задавам втория въпрос.

НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Вие почнахте с регламента, три въпроса зададохте.

АЛЕКСАНДЪР ЧИРКОВ: Не. Аз интерпретирам само регламентите. Но иначе да сте здрав, първо, и Ви го желая от все сърце, защото служим на нашата страна.

Второ, казах, Вие ще водите преговори с други парламентарни комисии, трябва да ни представлявате пред различни страни и особено сега, когато ние се насочваме към западните страни. Вие трябва да владеете добре чужди ези-

ци за една добра конверзация, трябва да може да водите добри преговори, трябва да бъдете разбран. Какви езици владеете? (*Ръкопляскания отъясно*) Това за езиците.

И трето, защото и това е важно, Вашата памет. Вашата памет аз мога само да я преценя, не защото никой от нас няма да се прегледа на психиатър. Аз искам да поставя първо въпроса по качество - уравновесен тип ли сте Вие или избухвате? (*Възражения*) Това трябва да го знаем.

Дами и господа! Трябва да знаем, това не е обида. Той може да го каже, аз ще го приема. Искам да знам: избухвате ли Вие, или можете да се контролирате. Това е много важно нещо.

Второто, което искам от Вас, наистина ни е нужно спокойствие. Всъщност ако ни прекъсват, ние вече забравяме въпросите. Кога са отпечатани Вашите последни публикации и в кои списания? За английски Вие споменахте, аз чух в изложението, че Вие сте публикувал в американски и други списания.

НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Оставям първите встъпителни думи, които ми даваха повод да поговоря по тях, за да премина направо към другия въпрос.

Като колега, позволявам си все пак да кажа, защото имам докторска титла - аз не съм от лекарите, аз съм доктор, защото защитих и докторска теза в това благословено време, когато трябваше така да завършваме. Господин Дертиев си спомня.

Искам да кажа следното: здрав съм. (*Смях. Ръкопляскания отляво и от центъра*)

Не мога да Ви отговоря на един въпрос само, макар да имаше в "Дума", че сексоманията се увеличава. Смятам въпроса за дискретен. (*Ръкопляскания отляво*)

Вярно е, че в живота си съм бил три пъти в болница. Веднъж - не се пиша за герой - един неопитен ме простреля. И мога да ви кажа: живеея, затова съм малко оптимист. Стреля с пистолет срещу мен, бях на легло, имах възможност да се дръпна назад. Куршумът премина през капачката на коляното, мина през бурсите, излезе от другата страна. Холевич и Каврикарлов дойдоха вкъщи и ме откараха в болницата и оживях, без анкилоза, без нищо.

Вторият случай - апендисит ми се спуска в болницата в Червен кръст.

Трети път кола ме удари. (*Смях, ръкопляскания отляво*) Откараха ме в безсъзнание. Мога да кажа, че не получих дори главоболие. И това стана, преди да ръководя Генералната конференция на ЮНЕСКО. (*Единични ръкопляскания*)

Следователно щом издържах на това изпитание - не беше лесно да се ръководи такава генерална конференция, която имаше за цел не да стигне до определен резултат, а да се провали в една социалистическа страна. Затова беше проведена до известна степен в София, за да падне отговорността за провала й върху всички нас. Това беше тактиката. Достатъчно съм бил на Запад, за да

знам как умеят в случая, когато трябва, да маневрират. Не казвам, че нашите по-малко маневрират, но западните в това отношение са по-добри. (*Ръкопляскация отляво*)

Казвам Ви това, за да Ви отговоря и на другия въпрос. В такива случаи е необходимо изключително самообладание и когато е нужно, мога да го покажа.

В някои моменти съм готов да кажа: пет минути почивка, успокойте се вие и аз да се успокоя! Тъй че по този начин мисля, че отговорих на този първи глобален въпрос дали съм здрав.

Що се отнася до памет, ако тук не си помагаме взаимно, ще бъде, как да кажа, грешка. Затова (*посочва председателя*) да почнем само с този факт. Аз искам все пак да използвам случая да изкажа благодарност на нашия председател, че той отвреме навреме намираше и нужното вдъхновение, и внасяше чувство на хумор, за да разведри атмосферата, затова защото работим при неизяснени правила.

Аз съм достатъчно запознат с правилата на западните или на международните организации. Но мога да ви кажа, че ако ги спазваме строго, ние не би трябвало да допуснем това, което става тук.

Така че и с памет, и без памет дотогава, докато не се изработи правилник, който строго да фиксира, да регламентира, председателят ще бъде принуден да се обръща и към вас да моли за интерпретация или да се мобилизира да търси оттук-оттам, за да може нещо да скалъпи. Иначе мисля, че паметта нормално ми стига.

Последният въпрос е за трудовете ми.

ОБАЖДАТ СЕ: За езиците.

НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Мога да ви кажа, че през цялата генерална конференция като председател - две години, а преди това четири години в ЮНЕСКО, съм пребивавал често в Париж и мисля, че говоря прилично френски език.

Смятам, че говоря прилично и руски, а освен това и уоркинг английш, но достатъчно, за да мога да водя разговор, както беше със заместник-секретаря Де Куеляр, а също така с представителката на Би Би Си. Тя не беше от българската, беше направо от английската редакция. Прилично говоря, с възможни грешки.

Ползвам достатъчно добре, мисля, и даже говоримо гръцки. Не съм вписъл в своето досие, служа си с турски език, ползвам го за документи.

И, разбира се, не говоря за всички други езици, които ми се налага да ползвам - славянски. А тях да ги изброя ли? Казвам, че не ги знам. (*Ръкопляскация отляво и от центъра*)

Що се отнася до трудовете, мога да ви кажа, че в Лондон във "Вариорум" - вие знаете, това е едно от най-репрезентативните работни места -

печатат само на изтъкнати учени сборни трудове - ми публикуваха един сборник с мои подобрани статии. Това трябва да е било през 1978 или 1979 г. Трудът ми "Балканският град", публикуван през 1972 г., за който получих Димитровска награда, беше издаден и от Съветската академия на науките на руски език. Имаше и две издания на френски език в Букурещ, превод, организиран във Франция.

Книгата беше издадена и от Уошингтън унивърсити прес през 1984 г. без посредничество, нито мое, нито на агенция "Авторско право", без да сме платили един лев, на техни собствени разноски. Не съм получил обаче за съжаление хонорар. (*Ръкопляскания отляво*) Освен това мога да кажа, че имам много публикувани статии. Какво да ви кажа - търсен съм като автор.

Последната ми изява до известна степен беше една отговорна среща през м. май в Хага по случай 30-годишнината от първия апел за изграждане на европейско общество. От България бях поканен аз благодарение и на посредничеството на акад. Сендов, тъй като искаха от академията човек с необходимия опит. Имам участия и в други научни форуми. На тази среща в Хага бяха конституирани седем комисии. Ръководството на комисията по културната и духовната сфера беше възложено на мен, а само още една комисия - на представителя на Германската демократична република. Останалите пет комисии бяха ръководени от представители на западните страни. Така че се справих и на това място.

Мисля, че стана много подробно, но мога, разбира се, да отговоря на всеки въпрос, който искате.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Нашата процедура, както тръгна, май че ще излезе ялова. За това моля да съкратим въпросите. Моля, който задава въпроси, да бъдат кратки. Моля също така възможно най-кратко да се отговаря.

Народният представител Петър Корнажев има думата, за да постави въпрос.

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: Аз искам да задам само два въпроса.

Първо, беше ли предложен акад. Тодоров за председател на Съюза на научните работници и какви изводи си направи от това, че не беше избран?

Вторият ми въпрос е дали беше член на Председателството на Българската академия на науките и какво е отношението му към ловната дружинка на Ангел Балевски? Нямам други въпроси.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Благодаря за кратките въпроси.

НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Това не е първият случай да не бъде избран и ако не бъде избран, ще го посрещна по същия начин - с усмивка и даже с известна благодарност. (*Ръкопляскания отдясно*)

Що се отнася до ловната дружинка, аз нямам никакво отношение. Аз въобще ненавиждам лова и смятам, че това е убийство в закрито пространство. Не съм ходил, не съм бил близък приятел на Балевски.

Може да ви се види странно, че са ме избрали за заместник-председател, докато бях в Гърция. Аз изкарах мандата си и бях освободен по всички правила. Смятам, че работих достойно в академията.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Господин Любен Корнезов иска да постави един процедурен въпрос.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Предлагам да прекратим задаването на въпроси. Това може да продължи безкрайно. *(Бурни, продължителни ръкопляскания отляво)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля следващият кандидат за председател на Седмото Велико Народно събрание, народният представител Стефан Савов да се яви на подсъдимата скамейка. *(Ръкопляскания)*

СТЕФАН САВОВ: Първо, може би искате още нещо да се добави към бедничката биография, която представи г-н Желев.

Просто аз съм антиподът, такъв какъвто съществува в нашата страна, на акад. Николай Тодоров - като живот и като развитие.

Четиридесет и пет години мога да кажа, че главното ми занимание беше да си държа главата над водата, и то достойно и вдигната. *(Ръкопляскания отдясно)*

Ще добавя още нещо. Каза се и може да напомня, че действително пет поколения, не на приказки, а с документи, от моя род са се занимавали с обществена работа. Бих могъл да кажа, че до известна степен сме потомствени общественици и прибавям - потомствени затворници, защото четири поколения са лежали по затворите, включително и аз.

Още нещо ще добавя. Във всички тоталитарни режими, не само в този, който мисля, че си отива, винаги се е издигала ролята на експертите. Има много изказвания на наши големи политици, които говорят за личността, което е много по-важно, отколкото да бъдеш експерт, защото експертът понякога, когато не е личност, която защитава интереси, идеали и определени цели, които си е поставил, може да докара обществените организации, които представлява, до много лош край.

Тъй че аз смятам, че ако нещо през тези 45 години съм се опитал и предполагам съм успял да направя, е да се изградя като личност, която да знае как да се държи достойно. Може да ви се струва прекалено силно казано, но смятам, че тук в залата има хора, които ме познават. Виждам, че г-н Гиньо Ганев поклаща глава, мисля, че и г-жа Леда Милева би могла да каже нещо. Мисля, че и г-н Янков би могъл да каже нещо, макар и съвсем накратко. Говоря за хо-

ра, които не са от нашата среда, а са от друга среда. Мисля, че и това е много важен проблем. Личности за съжаление липсват в България. Експерти много.

Какво да ви кажа още? Да, моля, ще ми задавате всякакви въпроси и ще ви отговоря.

Моята биография, както ви казах, е бедна. Бедна е поради това, че аз нямах възможност да се развивам. Така бяха нещата. Ние се надяваме, че отсега нататък хората ще имат възможност да се развиват и особено младите.

Мога да кажа, че и цялата си предизборна кампания я проведох под лозунга за ненасилие. Аз изрично говорех непрекъснато, че годините 1923, 1925 и 1944 са абсолютно достатъчни на българския народ, и съм против всякакво насилие въпреки трагичната съдба на моето семейство. (*Ръкопляскания отдясно*)

Пак ще кажа, че нямаше секция от тези 59 секции, в които бях избран с мнозинство, в центъра на гр. София, която не дава толкова леко своите гласове, нямаше секция, в която да не получих синя малка бюлетина и червена голяма бюлетина. Това показва някакво отношение към моята личност. Мисля, че това е същественото, което мога да ви кажа и очаквам от вас въпроси.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля въпросите, които ще се задават, да бъдат кратки, смислени, принципи и недребнави.

Има думата народният представител Върбан Иванов.

ВЪРБАН ИВАНОВ: Нямам намерение да ви провокирам, но ми хареса чисто експертният въпрос на г-н Чирков. Моля да отговорите на същия въпрос, който беше зададен на г-н Николай Тодоров.

СТЕФАН САВОВ: Сега, както ме виждате, мисля, че съм здрав. Не съм имал никакви заболявания и дори не ме е блъскала кола, както проф. Тодоров. (*Смях и ръкопляскания*) Още нещо за здравословното си състояние не мога да кажа, защото нямам никакви страдания.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Въпрос ще зададе народният представител Емил Чавдаров.

ЕМИЛ ЧАВДАРОВ: Извинете, че Ви задавам такъв въпрос, но ако евентуално бъдете избран за председател на Великото Народно събрание, какво ще бъде Вашето лично отношение към разрешаването на националния въпрос? Поне в резюме очакваме да ни кажете какво е Вашето мнение. Нашата парламентарна група иска да чуе Вашето мнение, за да вземе отношение към Вас като личност и като кандидат.

ГЛАС ОТ ЗАЛАТА: Коя парламентарна група представлявате?

ЕМИЛ ЧАВДАРОВ: Движението за права и свободи.

СТЕФАН САВОВ: Преди всичко бих искал да кажа нещо общо, което пропуснах. Когато един човек е избран за председател на Народното събрание, той престава да бъде човек на една партия или на един съюз. Той става човек на една институция и първото му задължение е да осигури правилното функциони-

ниране на тази институция. Това ще рече, че естествено ще давам възможност на всички групи, които са представени тук, да се произнасят по всички въпроси. А просто така, защото още не съм избран, ще ви отговоря, че лично, като човек, и като член на Съюза на демократичните сили, и като член на Демократическата партия, от името на която говорих днес, аз съм за пълните свободи на всички граждани в България независимо от тяхната етническа и религиозна принадлежност. *(Бурни ръкопляскания отъдно)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Въпрос ще постави г-н Иван Зънзов.

ИВАН ЗЪНЗОВ: Моля да ме извините, но Вие споменахте, че няма личности. Аз смятам, че и в Съюза на демократичните сили, и в Българската социалистическа партия има личности, но ние трябва реално да ги търсим.

Освен това колегата Чирков много пъти излиза по телевизията и аз бих искал малко да плагиатствувам. За здравето се каза вече. Изпревариха ме малко с въпроса. Личи си, че човекът е здрав.

По отношение на неговата психика смятам, че психиатрите тук могат да преценят, но и ние виждаме, че той е психично здрав, още повече, че е приел риска да бъде избран на този пост. Значи е добре. *(Ръкопляскания)*

Другият въпрос, който искам да задам, се отнася до чуждите езици. Явно, че той знае чужди езици, но искам да запитам - сравнявайки с Вашия конкурент, съвсем кавалерски, какъв е Вашият обществен опит дотук? Освен това Вашето емоционално състояние може ли да бъде в норма и в трудни ситуации и позиции от едната и от другата страна?

И още един въпрос. Вие вероятно не сте злобен човек. Как бихте парирали тези, които може би без да искат, проявяват известна злоба? Как бихте ги парирали, за да има една нормална дейност в парламента?

СТЕФАН САВОВ: Ще Ви помоля да останете до мен, защото не успях да си запиша въпросите Ви.

Първо, за да започнем от веселата страна, аз съвсем не смятам, че тук можеха да стоят само психично здрави хора. Смятам, че доста хора, които са именно психично нездрави, си подават кандидатурите за най-високи постове! Това е в рамките на шегата!

Мисля, че съм психично здрав и поне досега никой не ми е казвал, че съм мръднал настрана или ми "хлопа дъската", както казва българският народ.

Бъв връзка с личностите искам да уточня. Това е мое лично мнение и не ангажирам никой, но за съжаление не че няма личности и Стефан Савов е единствената личност, за съжаление всеки тоталитарен режим, какъвто и да е той, унищожават личностите. Това беше моята мисъл. *(Ръкопляскания отъдно)*

ИВАН ЗЪНЗОВ: Вие смятате ли, че...

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, Вие искате да водите разговор с него? Поставихте въпроса и сега напуснете! Тук няма да се водят разговори.

СТЕФАН САВОВ: Що се отнася до злобата, мисля, че днес тук всички чухте моето изказване от името на Демократическата партия, и мисля, че именно в него нямаше никаква злоба. Ако си спомняте, аз казах, че нашето горчиво минало не ни кара да таим в сърцата си нито отрицания, нито ненавист. Ние знаем, че оттук нататък трябва да вървим начисто. Тъй че мисля, че у мен злоба няма, а и като човек не съм злобен. *(Ръкопляскания отчаяно)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Доволен ли сте от отговорите?

ИВАН ЗЪНЗОВ: Не.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Щом не сте доволен, дайте си оставка като народен представител. *(Смях в залата)*

ИВАН ЗЪНЗОВ: Аз много моля председателят, който уважаваме, също да се отнася с уважение към нас.

Не се отговори по същество на въпроса. Разбирам, че тоталитарният режим е унищожил много хора, но въпросът ми беше в тази зала и въобще няма ли личности? Можем ли да го отречем?

Вторият въпрос. Аз казах, че не сте злобен човек, но как бихте се справили и овладели положението, когато на базата на една висока емоционалност хората проявяват дори малко невъздържаност? Считате ли, че ще можете да овладееете това положение?

СТЕФАН САВОВ: Накратко, смятам, че не е важен въпросът, дали съм злобен, или не? Въпросът е дали имам чувство за справедливост и ред, защото именно това чувство трябва да притежава един председател на Народното събрание. Това е, което мога да кажа. *(Ръкопляскания)*

Стефан Савов отговаря на писмено зададен въпрос от Надежда Илчева:

"Господин Савов, участвувал ли е баща Ви като министър във фашистко правителство? В кое? Имал ли е отношение към раздаване на парични награди за убити антифашисти? Ако е така, каква е Вашата оценка?"

Това е много хубав въпрос. Много се радвам, че се зададе. Защото точно този въпрос очаквах и имам точен отговор.

Моят баща е бил министър на финансите в правителството на Иван Багрянов.

Тук хората трябва да имат някакви исторически познания и да отминат малко и пропагандата, която е правена.

Вече се поставя въпросът за амнистирането на правителството на Муравиев. Рано или късно, а аз смятам, че много скоро ще се постави и въпросът за правителството на Иван Багрянов

Правителството на Иван Багрянов дойде с точно определена цел - която въобще не може да се откаже - за да направи завой. То не дойде да даде властта на Комунистическата партия, но дойде в името на откъсването ни от Германия.

Още нещо. Баща ми беше осъден на 15 години затвор. Излезе след година и много малко. Един от малкото хора, които останаха живи, с много по-малка присъда, да речем, отколкото Константин Муравиев и Вергил Димов, което показва много. Жив е Серги Златанов, земеделски деец, приятел на д-р Г. М. Димитров, който беше по това време народен съдия, не е тук между нас, и който може да ви разкаже дали Димитър Савов въобще щеше да бъде осъден, ако не беше онази нощ, в която този човек, който преди Девети беше осъден на смърт и след Девети лежа десетина години по лагери, казва, че е най-тежката нощ - нощта, когато са дошли и са им били диктувани присъдите на Народния съд.

Аз не отричам въобще смисъла на Народния съд. Или би трябвало държавен съд да бъде. Но знам едно, че първоначалната присъда на Димитър Савов беше да бъде освободен.

Това може да се провери. За съжаление тези архиви все още не са на разположение за обикновените хора.

Но фактът, че този човек е бил осъден на 15 години, вече показва много.

Да се върна обаче към ашнрмса. Раздаването на награди за партизанските глави беше създадено от правителството на Божилков и от Дочо Христов. Е, мисля, господин генерал Добри Джурев, и той си спомня добре, че точно тогава вече, откакто дойде правителството на Багрянов, не се раздаваха. Тук е господин Семерджиев. Той нека каже тогава, когато стана това престъпление за тези 22 деца, които убиха в Перушица, дали не отиде министърът на вътрешните работи на правителството на Багрянов, за да разбере какво е. Димитър Кънев, партиен деец от Перушица, много добре знае тези въпроси. И в този смисъл именно свидетелствуват пред Народния съд.

Може да се провери от идването на правителството на Багрянов, че престанаха въобще тези, да го кажем с тази дума нелитературна - зулумлуци. Аз не искам въобще да кажа, че правителството на Багрянов е било правителство, което щяло да даде властта на Комунистическата партия. Но правителството на Багрянов дойде с точно определени принципи както във външната политика, така и във вътрешната политика.

Има едни много интересни спомени от бригадата "Чавдар", които точно това показват, че когато е дошло правителството на Багрянов, бригадата "Чавдар" е престанала да развива голяма дейност.

Така че, баща ми, ако беше дал награда за една глава, той щеше да бъде осъден на смърт така, както бяха осъдени на смърт министрите от целия каби-

нет на Божилков преди това. Именно за тази заповед, която е издадена, ако не ме лъже паметта, виждате имам известна памет, това е отговор на проф. Чирков, мисля, на 29 април, с която именно се даваше право на жандармерия и на войска без съдебна власт да убиват и да се раздават награди за убити партизани. С това мога да отговоря на въпроса.

Още нещо. Баща ми остана жив. Той работи още дори когато беше в затвора, работи в "Народна банка" по установяването на дълга на Германия към България. Защото той пръв повдигна този въпрос, че Германия ни е длъжник. Излезе. И след това вече през 1951 г. след изселване, след два инфаркта беше изпратен на лагер в Белене, където почина, разбира се, на 15-тия ден. На мен ми се струва дори, че който знае историческите подробности, не би задавал този неудобен въпрос. (*Бурни ръкопляскания*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля! Освен предложението да преустановим.

СТЕФАН САВОВ: Имам още въпроси.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Тия листчета, които не минават през Председателството, да се върнат на авторите да им послужат за по-полезни цели. (*Смях в залата*)

СТЕФАН САВОВ: Зададен е към мен още един писмен въпрос: "Бихте ли разказал Вашият баща и дядо депутати в кои народни събрания са били и заемали ли са министерски постове? (На това вече отговорих) Министри в кои правителства са били?"

Моят дядо Стефанаки Савов, е назначен лично от Левски за секретар на Врачанския революционен комитет, съден по делото на Левски, втори път секретар, с акт на Врачанския революционен комитет, след това един от малкото Ботеви четници, които от българския бряг тръгват, мисля че са само двама или трима. След това при навършване на 30-тата си годишнина в 1884 г. се избира като народен представител на Либералната партия на Петко Каравелов, Драган Цанков и Петко Рачов Славейков. След това той минава към крилото на Драган Цанков. Надявам се, че събранието е толкова просветено исторически да знае, че няма нищо общо с Александър Цанков, нали? Драган Цанков... (*смееше*) (*Ръкопляскания*) И е избран 10 пъти за народен представител. Не е заемал министерски постове.

Баща ми е бил действително човек, който се е занимавал с партийна политика. Баща ми е избран в XXIV Народно събрание. XXIV Народно събрание няма нищо общо с XXV Народно събрание, което гласува влизането в Трестранния пакт.

И във всички исторически книги, които се издават напоследък, баща ми е квалифициран като човек с прозападна ориентация. Това е, което мога да кажа.

Аз мисля, че на въпроса, дали е бил министър, вече отговорих.

Имаше още един въпрос.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, много съм щастлив, че не съм кандидат за председател на Седмото Велико Народно събрание.

СТЕФАН САВОВ: Това е въпрос на Мариела Митева.

Мисля, че имаше още един въпрос. Къде отиде той?

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Чакай. За въпрос има думата Анжел Вагенщайн.

СТЕФАН САВОВ: А преди г-н Вагенщайн да дойде, мога да кажа само това. Има една книга, която се казва "Те, спасителите" и е издадена в Хайфа от Българско-еврейската община. Там са имената на около 60 до 70 души. Много от тези, които по-късно поискаха да минат за спасители на евреите, там не са споменати. Но между тези имена на тези 60-70 души е името и на Димитър Савов, моят баща, който активно защитаваше евреите против нацистката политика. (*Бурни ръкопляскания! Възгласи: "Браво!"*)

АНЖЕЛ ВАГЕНЩАЙН: Радвам се да чуя, че е имало в България нацистка политика. Радвам се, че Вашият баща е вероятно в числото на тези, които са защитили моите сънародници, значи и мен. Защото съм чувал, че тук се отрича наличието на такава политика в България.

Аз имам следния въпрос. Аз бях осъден на смърт по време на правителството на Багрянов. Моята смъртна присъда беше подписана от министъра на войната на правителството на Багрянов. Синовете не отговарят за родители-те си, нито родителите отговарят за деянията на децата.

По време на Багрянов, това беше единственото време, когато бяха изпълнявани смъртни присъди, които бяха преди това спрени поради натиска на англо-американците. Само по времето на правителството на Багрянов в Сливенския затвор бяха изпълнени почти всички смъртни присъди. Аз оцелях много случайно.

Питам Ви, като зная, че това е времето на най-кръвавите беззакония, извършени по балкани, по села и по паланки, имам само една надежда, че бъдещият евентуален председател на Народното събрание ще се разграничи от деянията на правителството на Багрянов, като не искам той да се разграничава от баща си. Разбирам, че един син трябва да бъде все пак верен и да защитава името и чистотата на спомена за своя баща.

Разграничавате ли се от кръвавото правителство на Багрянов? (*Тупане с крака. Бурни и продължителни ръкопляскания*)

СТЕФАН САВОВ: Господин Вагенщайн каза, че се радвал, че съм казал за нацистка политика. Господин Вагенщайн знае много добре какъв натиск се оказваше в България от страна на нацистите. И за щастие, и за чест на българския народ много хора се противопоставяха.

На въпроса на г-н Вагенщайн за кървавото правителство на Багрянов ще отговоря с негова помощ. А тази помощ ще бъде, тъй като той има повече връзки, да отидем с него в архивите и да видим колко присъди са изпълнявани въобще.

Защото аз мога да ви кажа, г-н Вагенщайн, че не са изпълнявани.

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: А, а...а. Ние сме живи още. Ние сме живи.

СТЕФАН САВОВ: Може, моля ви се, моля ви се. Недейте така, недейте така.

Второ, разбира се, че е имало присъди- Защото правителството на Багрянов не си беше поставило целта... Беше си поставило целта да ни откъсне от германците. А това не можеше да стане по явния начин, защото само три месеца преди това Унгария беше окупирана от германците именно по този начин. И тогава отидоха на смърт от Унгария 300 000 евреи, както знаете, г-н Вагенщайн.

Но моята голяма молба би била най-после историческите факти да излизат, да излизат наяве. Защото аз не съм намерил в българско издание, че баща ми е от "Те, спасителите", а трябваше да видя в издание издадено в Израел, че той е от "Те, спасителите". Зная го това нещо.

И мога да ви кажа още нещо за облика на баща ми. Той е един от първите паневропейци, ако не знаете, че в България е съществувало и такова дружество. Паневропейско дружество, което насочваше България много преди Вие, г-н Вагенщайн, да излезете на митингите и да кажете, че "пътят ни е към Европа".

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: "Браво!" (*Ръкопляскания*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля!

СТЕФАН САВОВ: А за неговата паневропейска дейност има много документи. Той е държал сказки и във Виена преди нацисткия режим. Защото това паневропейско движение беше забранено веднага от нацистите, когато дойдоха. И там, и тук, когато германците влезнаха.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, думата има Милан Дренчев да постави въпроси.

МИЛАН ДРЕНЧЕВ: Много уважаван господин Вагенщайн е не за това каква е личност, а затова, когато и той е бил там и въжето го е заплашвало, и заплашвало не само с мен и малко по-рано, когато Сталин и Хитлер се прегръщаха за общ съюз и поробиха Балканите. (*Ръкопляскания*)

Господин Вагенщайн, нямам намерение аз да защитавам Багрянов и правителството, но нито една присъда не е изпълнена... (*шум от залата, прекъсват го*). Нека, тук е Добри Джуров и Семерджиев, те бяха преследвани действително от жандармерията. Багрянов върна всички селяни още на другия ден, след като стана министър председател. В затворите се почувствува веднага об-

лекчението на всички затворници. Аз бях в три затвора тогава - не е изпълнена присъда. Може да е имало, но не масово, както казва Вагенщайн, това не е вярно. *(Ръкопляскания и шум в залата)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, въпроси ще постави Елена Поптодорова.

ЕЛЕНА ПОПТОДОРОВА: Аз дълбоко уважавам парламентарните традиции на Вашия род, господин Савов, но признавам, че повече ме интересува Вашето поведение в тази сграда. И по тази причина ми се ще да Ви запитам дали съзнавате, че сте на път да направите крачка към двоен дебют - дебют като парламентарист и дебют евентуално като председател на Събранието. На мен ми се вижда едно амбициозно намерение и аз Ви похвалявам за куража, с който поемате това двойно задължение.

Не знам доколко е ясно на всички в залата и съзнавам веднага, че минавам към много прагматичен въпрос - значението на процедурата и нейното умело владееене от страна на председателя. И аз говоря за това не само като член на парламентарната група на БСП, а и като един от четиристотинте души в тази зала.

Ние всички сме еднакво заинтересувани от председател, който достатъчно умело борави с процедурата и достатъчно добре ще съумява да овладява едни политически дебати, които очевидно ще имат непредсказуеми градуси. Само един пример ще дам - до ден днешен в Комисията по правата на човека в Женева се цитира името на господин Иван Гарвалов - мой колега от Външно-то министерство - за умелия начин, по който е председателствувал преди дванайсет години. *(Тропане и шум от дясната страна в залата)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля ви, изслушвайте се.

ЕЛЕНА ПОПТОДОРОВА: Аз имам чувството, че жените в този парламент ще внасят хармония, жалко, че не сме повече.

Така че, въпросът беше ясен, не зная, може би нямат желание да го видят някой: съзнавате ли не само сложността на това занимание и считате ли, че имате достатъчно познаване, може би го нямате, но поне усета за това - как трябва да се работи в един парламент?

СТЕФАН САВОВ: Ами вижте, тук сега се постави въпросът дали съм психично здрав и горе-долу като че ли се прие с консенсус, че съм психично здрав, тъй че е явно, че аз съм си поставял въпроса, дали мога да бъда председател на Народното събрание.

Аз трябва да кажа, че не съм проявявал никаква настойчивост, мога да кажа, че както получих едно много високо мнозинство от избирателите в Средец, така и в Съюза на парламентарните сили бях избран почти с всичките гласове на хората. Тъй че все пак сигурно моите колеги преценяват, че благодарение на моята уравновесеност аз бих могъл да водя едни дебати. И предполагам, че

към тези качества на председател на едно Народно събрание са и това - да имаш известно юридическо образование, и то доста сериозно, такова, каквото аз имам - чел съм политология, право съм завършил - Юридически факултет. И същевременно освен уравновесеност, притежавам чувство за справедливост, чувство за ред. (*Шум в залата*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, внимание!

СТЕФАН САВОВ: Това е моят отговор. (*Шум, ръкопляскания*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, става много интересно и така може да си продължаваме една седмица за биографии и за въпроси. Трябва да са въпросите по-кратки, по-ясни и да са във връзка с личността и политическото поведение на кандидата, да не са разводнени много.

Но аз предлагам, тъй като както за първия, така и за втория кандидат става всичко ясно, да преустановим по-нататъшните въпроси. (*Ръкопляскания*)

СТЕФАН САВОВ: Освобождавате ли ме, господин председателю?

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Какво значат тия ръкопляскания? Да преустановяваме.

ГЛАС ОТ ЗАЛАТА: Моля, елате тук. Кратко, ясно...

НЕНКО ТЕМЕЛКОВ: Един кратък въпрос. Ненко Темелков, Пернишки избирателен район.

Разбрахме, господин Савов, доста добре дейността на баща Ви и на дядо Ви. Аз бих Ви помолил да кажете, чухме, че сте член на Управителния съвет на Съюза на преводачите в България, че сте били и сега сте.

СТЕФАН САВОВ: Че съм сега, от десети март, когато се проведеха първите свободни избори в Съюза на преводачите и въобще във всички творчески съюзи. Това е. Дотогава бях пет години, тука е госпожа Милева, тя може да каже повече подробности, пет години не съм бил приет в Съюза на преводачите поради еди-какво си и еди-какво си. И мога да кажа дори допълнително, че след като съм писал статии по преводаческото изкуство, веднъж, когато се осмелих да напиша една критика, която госпожа Милева пак прецени, че е много хубава, тя беше напечатана в списание "Панорама" - нашия орган. След това се оказа, че преводачката е не дъщеря, а снаха на един виден наш партиец, който го няма тук сега слава богу вече, и се оказа, че трябваше статията да бъде свалена от коли. (*Някой го прекъсва с думите: Вие за романа...*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, Вие зададохте въпрос, разговори няма да водите тука!

НЕНКО ТЕМЕЛКОВ: Пречено ли Ви е на професионалното развитие до десети ноември?

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля Ви се!

СТЕФАН САВОВ: Аз смятам, че бях толкова ясен, че нямаше накъде повече, за моето професионално развитие. Първо и първо, аз съм следвал право

и моето професионално развитие трябваше да бъде в тази област. Оттам тръгнах но, както се чу, репресиран и тъй нататък, и съм бил петнайсет години строителен работник. Тъй че смятам, че този въпрос е много смешен (*шум и ръкопляскания в залата*) въобще, дали ми е пречено на моето професионално развитие. А добавих, че пет години не съм бил приет в Съюза на преводачите, въпреки че имах достатъчно натрупани книги. Това може да се провери, това са документи. Въпросът е просто, бих казал, излишен.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, приключихме с този въпрос. Благодаря на господин Стефан Савов. (*Шум, ръкопляскания в залата*)

Сега остава (*шум в залата*) гласуването за двамата кандидати. За целта Росен Михайлов да обясни процедурата.

РОСЕН МИХАЙЛОВ: Почитаеми колеги! Позволете ми от името на високоуважавания председател Йосиф Петров да ви предложа процедура за избор на комисия за провеждане на таен избор за председател на Великото Народно събрание.

Предлагам на вашето внимание за избор броя на комисията от единадесет членове. Моля да се правед гласуването.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Кои, имената им. Броя.

РОСЕН МИХАЙЛОВ: Единадесет членове.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, който е за комисия от единадесет души, да гласува. Мнозинство! Приема се.

РОСЕН МИХАЙЛОВ: По споразумение на представителите на основните политически сили са предвидени следните квоти в състава на комисията за таен избор: четирима представители на Българската социалистическа партия, четирима представители на Съюза на демократичните сили, двама представители на Българския земеделски народен съюз и един на Движението за права и свободи. Предлагам на вашето внимание състава на комисията:

Веселин Павлов,
Иван Колев,
Кирил Желев,
Пламен Вълканов,
Георги Аврамов,
Стефан Гайтанджиев,
Снежана Ботушарова,
Крум Неврокопски,
Борис Спиров,
Атанас Узунов,
Рангел Огнянов.

Предлагам да се гласува изцяло така предложеният състав.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, които са съгласни със състава на комисията, както беше прочетен, да гласуват.

Мнозинство, приема се.

ГЛАС ОТ ЗАЛАТА: Моля за процедурен въпрос.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Давам думата на Филип Боков за процедурен въпрос.

ФИЛИП БОКОВ: Благодаря Ви, господин председателю. Аз моля да питате дали има въпроси, преди да се гласува, тъй като аз имах въпрос, вдигах ръка и никой не ме забеляза.

Смятам, че съставът на комисията се предлага неправомерно. Българската социалистическа партия разполага с двеста и единайсет мандата във Великото Народно събрание и би трябвало пропорционално това съотношение да бъде отразено в състава на комисията. (*Шум в залата*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Филип Боков не направи предложение от колко души да бъде комисията и какъв да бъде съставът ѝ.

Моля, който е за предложениния състав, да гласува. Моля преброителите. (*Възражения, шум в залата*)

Моля господа народните представители да седнат на местата си. Моля народните представители, които са гамени, да напуснат заседанието. Комисията е избрана с мнозинство. (*Възражения, единични ръкопляскания*)

Моля един да говори. Да дойде тук и да каже какво иска.

НЕНКО ТЕМЕЛКОВ (от място): Да гласуваме "против" и да броим.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Какво "против" да гласуваме? Кое?

Моля, Красен Станчев има процедурно предложение.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Г-н председателю, Казвам се Красен Станчев. Доколкото аз разбирам, вече всички сме изморени, но такъв е съставът на комисията, защото двамата кандидати са от двете сили и затова те са представени поравно. Аз смятам, че никой няма да има нищо против примерно тази комисия да бъде от 6 души или 7 души с представители на БСП или цялата да бъде с представители на БСП. Ако сте съгласни, да нарушим процедурата, след като вече е гласувано, да се отмени това гласуване и отново да гласуваме нов състав на комисията...

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля да се изслушваме. Какво предлагате?

АТАНАС МОЧУРОВ (от място): Предлагам Филип Боков за член на комисията.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Аз предлагам, ако парламентарната група на БСП счита тази комисия, нейния състав, представителството ѝ за несправедливо,

говорителят да излезе и да даде аргументи и тогава това да се прогласува. Но след като се прогласува отпадане на досегашния избор.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Как ще управляваме тази държава като по такива толкова дребни въпроси се занимаваме с часове?

Има думата Любен Корнезов за процедурен въпрос.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Парламентарната група на Българската социалистическа партия, разбира се, ще поддържа становището за едно пропорционално съотношение във всички комисии. Конкретно обаче за тази комисия считаме, че ние нямаме никакво основание да се съмняваме в хората, които са посочени от 1-н председателя й.

Благодаря. *(Ръкопляскания)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Повтарям гласуването. Моля преброителите да си заемат местата.

Има думата Росен Михайлов.

РОСЕН МИХАЙЛОВ: Аз бих желал да уточня технологията по извършване на избора.

Във файлето са определени четири урни, които са разпределени по първите букви на малките имена, както следва:

в първо бюро ще гласуват всички, на които малките имена започват с буквите от А до Г;

второ бюро - с буквите от Д до Й;

трето бюро - с буквите от К до П;

четвърто - с буквите от Р до Я.

Всеки ще гласува с една бюлетина, на която са изписани двете имена и трябва да задраска името, което не ще бъде одобрено, т.е. да остане чисто името, което ще бъде избрано.

Благодаря ви.

Всеки един, който гласува, би трябвало да се отбележи в списъка, който има в Бюрото.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, за да не остане съмнение в тази единадесеторка, които са съгласни с нейния състав, повторно да гласуват. Мнозинство. Похвално мнозинство!

Обявявам 15 м. почивка.

(След почивката)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: *(Звъни)* Уважаеми дами и господа народни представители! Изборът за председател на Седмото Велико Народно събрание е извършен. За председател на Седмото Велико Народно събрание е избран Николай Тодоров.

(Бурни ръкопляскания и поздравления към Николай Тодоров от страна на депутатите от Българската социалистическа партия)

Поканвам Снежана Ботушарова да прочете протокола.

СНЕЖАНА БОТУШАРОВА: Уважаеми колеги народни представители, позволете ми да прочета протокола на комисията, която избрахме:

"Днес, 17 юли 1990 г. се състоя избор за председател на Велико Народно събрание. Комисията бе в състав: Атанас Узунов, Веселин Павлов, Борис Спиров, Георги Димов, Иван Дочев, Кирил Желев, Пламен Вълканов, Рангел Огнянов, Снежана Ботушарова, Иван Гайтанджиев, Крум Неврокопски - всичките народни представители.

От общо 400 народни представители са гласували 391.

При преброяване на бюлетините в урните се установиха 391 бюлетини. От тях действителни 389, недействителни - две бюлетини.

За Николай Тодоров са гласували 217 народни представители. (*Ръкопляскания*)

За Стефан Димитров Савов са гласували 172 народни представители. (*Ръкопляскания*)

Комисията по избора констатира, че изборът е законно проведен.

В съответствие с чл. 81 от Конституцията за председател на Великото Народно събрание е избран г-н Николай Тодоров Тодоров."

Подписи на комисията следват.

(*Ръкопляскания*)

ЙОСИФ ПЕТРОВ: Господа народни представители! Моята работа беше дотук. (*Ръкопляскания от цялата зала. Народните представители стават прави и поздравяват временния председател Йосиф Петров. Бурни и продължителни ръкопляскания*)

Поканвам новоизбрания председател на Седмо Велико Народно събрание Николай Тодоров да заеме мястото си на трибуната.

НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: (*Посрещнат с продължителни ръкопляскания*)
Позволете ми, преди да кажа няколко встъпителни думи, да изкажа от свое и от ваше име най-гореща благодарност за темпераментното, на места много вдъхновено ръководство на временния председател г-н Йосиф Петров.

(*Ръкопляскания*)

Искам да попитам досегашните депутати от тук ли да кажа няколко думи, или да сляза.

СОНЯ МЛАДЕНОВА: Уважаеми колеги народни представители! Съгласно Конституцията на страната най-възрастният народен представител председателствува Народното събрание до избор на цялото Бюро на Народното събрание. Така че ние даваме възможност на колегата Николай Тодоров да направи своето встъпително слово, но ние не трябва да освобождаваме колегата Йосиф Петров от неговите задължения на председател до избора на цялото Бюро на Народното събрание.

НИКОЛАЙ ТОДОРОВ: Аз това имах предвид. Затова ще слеза долу.

Уважаеми народни представители! Искам преди всичко да ви уверя, че имам ясно съзнание и за голямата чест, която ми оказахте с вашия избор, и за голямата отговорност, която поемам пред вас и пред целия народ.

Аз вече казах - в моя професионален живот съм имал случаи в международнокултурни рамки да изпълнявам функции на председател в сложни ситуации. Но всеки от вас си дава сметка, че нашето Велико Народно събрание е изправено пред необходимостта да изпълнява съдбоносна за страната ни мисия при особено трудни обстоятелства.

Иска ли напомняне, че последните от нанесените стопански, екологични, духовно-нравствени поражения на тоталитарния режим засегнаха и парламентарния ни живот?

Парламентът ни повече не може да бъде представително-показно учреждение, където депутатите досега не представляваха по същество нито своите избиратели, нито в пълния смисъл на думата своите партии. Почти нямаше случай депутати да излязат с критични запитвания и реакции срещу несъвършенства в управлението, злоупотреби с властта, дори престъпления в живота на държавата.

От всички нас се очаква да вдъхнем творчески дух на Народното събрание. Да отдадем опит и сили в стремеж работата на парламента да протича възможно най-конструктивно, с целенасочена интензивност, с толерантност и деловитост, при взаимно уважение в диалога, в полза на генералната кауза - благополучието на нашия народ.

Позволете ми да изразя дълбокото си убеждение, че тази кауза не би могла да се увенчае с успех, ако не се тръгне достатъчно единодушно по разумния и достоен път на постигане на национално съгласие, на парламентарно "Съединение" с оглед на върховните интереси на обществото и страната.

Напоследък отново се заговори у нас и в чужбина за "балкански синдром", а в някои авторитетни изказвания се възродиха термините "барутен погреб" за Балканите и "балканизация", като плашило за Европа. Аз лично, без да подценявам ескалацията на националните страсти и рисковете, които крие появата на стари рефлексии, на недоверие и опасения, смятам, че въпреки всичко здравият разум у нас ще надделее. Затова благоприятствува и международната обстановка.

Днес става господстващо разбирането за взаимнообвързаността на света и за необходимостта, наред с решението на глобалните проблеми за запазването на човечеството, да се защити и самият човек. Този процес засегна и балканските народи, които все повече напъргат сили, за да осигурят своето мирно съществуване и своето достойно участие в общоевропейския процес на сближаване. Мястото си в европейската история и в европейската цивилиза-

ция българският народ няма да открива тепърва, а отдавна е завоювал със своята кръв и пот. (*Ръкопляскания от цялата зала*)

Аз изразявам моята убеденост, че в тази зала витае обединителният дух на високата отговорност за съдбата на България и българския народ.

Нашата мисия е да изготвим желаната от народа Конституция, такава Конституция, която ще осигури права и свободи по общоприетите норми на цивилизацията: свободно развитие на стопанския живот, общественно-политически плурализъм, стабилитет и социална сигурност за хората.

Наша обща амбиция да бъде изработването на такава Конституция, която да получи признание подобно на Търновската.

В същото време реалността, в която е поставена страната ни, поставя въпроси, които искат своето законодателно решение. Затова ние ще бъдем един парламент, който в изключително кратък срок, работейки без прекъсване, е задължен да приеме редица закони, които българският народ очаква.

Да не забравяме, уважаеми народни представители, че от нашата работа зависи до голяма степен също така международният престиж и авторитет на съвременна България.

В заключение, уважаеми депутати, аз очаквам от вас и горещо ви моля да бъдете съпричастни в стремежа на председателя на събранието да се осъществява нормално и плодотворно протичане на работата, на дебатите и дискусиите, на целокупната дейност на висшия орган на нашата държава.

Уверен съм, че в името на България ще преодолеем политическите пристрастия и ще останем на висотата на историческата отговорност на Великото Народно събрание.

Благодаря ви за доверието, което ми гласувахте.

(*Всички депутати ръкопляскаат*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Нали се сбoguвах? Какво е това тъжно завръщане? (*Оживление и смях в залата*)

Добре, че се завърнах, защото иначе завинаги щях да остана като нарушител на Конституцията. (*Смях и ръкопляскания в залата*)

От нашата работа остана да изберем само заместник-председатели на Седмото Велико Народно събрание. За двама заместник-председатели народният представител Виктор Вълков направи предложения и ние ги приехме. Те бяха за Иван Глушков и за Гиньо Ганев.

Моля за други предложения за заместник-председатели (*шум в залата*).

За броя им - споразумели са се да бъдат трима души. Има ли други предложения? Моля за други предложения.

Д-Р ЖЕЛЮ ЖЕЛЕВ: Аз мисля, че споразумението беше за петима, а не за трима души. Говорихме с г-н Лилов и с г-н Вълков. (*Реплика от залата, която не се чува*)

Не е споразумение. Нека да не се употребява тая дума. Просто става дума за уговорка.

Ние предлагаме нашият кандидат за председател да остане като кандидатура и за заместник-председател. *(Частични ръкопляскания)*

Освен това предлагаме от БЗНС "Никола Петров" Никодим Антимов Попов *(частични ръкопляскания)*, роден на 9 април 1911 г. в с. Комошица, Михайловградска област.

Ще кажа няколко думи от неговата биография: произхожда от селско семейство. Завършва висше юридическо образование...

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, говори се за биографията на достоен човек. Моля да се изслушваме.

Д-Р ЖЕЛЮ ЖЕЛЕВ: Упражнявал е само седем години адвокатска практика в гр. Лом. От 1932 г. е член на Българския земеделски народен съюз.

Репресиран е в 1946 г. Бил е лагерист в Куциан. От м. август 1947 г. е осъден по Закона за защита на народната власт на пет години строг тъмничен затвор. След изтърпяване на наказанието става строителен работник, защото не му се позволява да упражнява адвокатската си професия.

В строителството работи 33 години. Взел е участие в построяването на хиляди апартаменти, но и до ден-дневен жилищно не е устроен.

В началото на 1989 г. активно се включва отново в борбата за възстановяване на демокрацията в нашата страна и на всички граждански и политически свободи на българския народ. Оттогава досега активно участва в политическия живот на страната чрез Българския земеделски народен съюз "Никола Петров".

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, има ли други предложения? - Елена Поптодорова предлага процедурен въпрос.

ЕЛЕНА ПОПТОДОРОВА: Благодаря, г-н председател. Взимам думата като говорител на парламентарната група на БСП. Тъй като сами разбирате, че започнатата от нас днес същинска парламентарна дейност, е твърде различна от старите навици на парламента, аз бих предложила да дадем време на двете парламентарни групи, които трябва да се произнесат по кандидатурите, които току-що бяха предложени от г-н Желю Желев, за да можем да имаме едно обосновано становище и да продължим утре сутринта с дискусия по личностите и по броя на заместник-председателите. *(Оживление в залата)*

Може би трябва да се договорим за часа на заседанието - дали да има сутрешно заседание или направо да се съберем в 15 часа, за да имат достатъчно време сутринта парламентарните групи да направят своите вътрешни дебати.

АЛЕКСАНДЪР ЧИРКОВ: Нали трябва да работи парламентът?

ЕЛЕНА ПОПТОДОРОВА: Това е предложение. Ако вие намирате достатъчно аргументи против... Това е предложение и, разбира се, депутатите ще се произнесат относно целесъобразността му или обратното.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Кое предложение?

ЕЛЕНА ПОПТОДОРОВА: Аз ще повтора: предлагам от името на парламентарната група на Българската социалистическа партия да дадем време на парламентарните групи да обсъдят току-що направените от д-р Желю Желев предложения за заместник-председатели на Народното събрание и да се съберем отново утре в 15 часа с оформени становища, които да поднесем тук.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Какво правиха тези парламентарни групи десет дни? *(Частични ръкопляскания от опозицията)*

Моля народният представител Петър Корнажев.

ПЕТЪР КОРНАЖЕВ: Госпожи и господа, аз исках да направя питане по чл. 87 от Конституцията, тъй като, ако това предложение се приеме, ще продължим и утре.

Питането ми е отправено към министъра на вътрешните работи.

Днес стана известно, че ние имаме искане и ще го повторим - да бъде изслушан пред Великото Народно събрание Тодор Христов Живков. Питането ми е: каква е охраната на Тодор Христов Живков, след като е поставен под домашен арест?

Нашият парламентарен съюз държи тя да бъде сигурна и достатъчна. *(Частични ръкопляскания от опозицията)*

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Ние говорим за заместник-председатели на Народното събрание. *(Частични ръкопляскания)* Аз помислих, че Петър Корнажев ще предложи Тодор Живков за пети подпредседател на Народното събрание. *(Смях в залата и ръкопляскания)*

Моля да си продължим работата. Има ли предложения за други заместник-председатели? - Няма.

Предложения за броя на заместник-председателите - трима или петима, има ли?

Моля, който желае да се изкаже, да заповяда.

АТАНАС УЗУНОВ: Ще повдигна процедурен въпрос. Трябва да гласуваме дали да бъдат трима или петима. Това е първото.

Второ, да отложим или не разискването. Моля за това действие.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моето мнение е, че ако отложим, утре половин ден ще отиде в тази работа, а въпросът е много прост и много лесен. За тези заместник-председатели ние няма да имаме разисквания и всеки да си разправя биографията, а ние да му задаваме уважителни въпроси. Тия хора се знаят. Те са общественици и ще бъдат не като председателя един, а са трима или петима. Така че ние просто трябва да установим колко да

са, кои да са, да гласуваме и да закрием днешното заседание. (*Частични ръкопляскания*)

Затова моля, помогнете ми.

Процедурен въпрос. (*Реплики по адрес на Елена Поптодорова, които не се чуват*)

ЕЛЕНА ПОПТОДОРОВА: Господа, бъдете джентълмени. (*Оживление в залата*)

Може би трябва да доуточня. Аз вече казах, че парламентарната група на БСП е готова за трима заместник-председатели. Поясних също така, че ние не можем да поемем риска да поставим парламентарната група пред свършен факт и да я принудим да приема кандидатури, след като е правено обсъждане за трима.

По тази причина молим да бъде дадено достатъчно време, за да се обсъди новата ситуация с петима заместник-председатели, със съответни кандидатури, за да стане едно действително вътрешнопарламентарно обсъждане в групата. Това е предложение, което молим да бъде прието.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Кой още иска да се изкаже по този въпрос?

ВЕНЦЕСЛАВ МЕДАРСКИ: Определено смятам, че парламентарната група на БСП умишлено отклонява този въпрос. И ако така продължим - да променяме и дневния ред, затова защото ние днес се събрахме да изберем ръководство и да бъде поставяно постоянно на обсъждане и на гласуване - те винаги ще провалят каквото и да е решение на Великото Народно събрание.

Благодаря ви. (*Частични ръкопляскания*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Сега възниква въпросът тайно или явно ще гласуваме. (*Реплики, шум*) Първо за броя.

Думата има Атанас Мочуров - колега писател и народен представител. Заповядай и се чувствуй като у дома си. (*Смях в залата*)

АТАНАС МОЧУРОВ: Да ме извини г-н Йосиф Петров, но не мога да се чувствам като у дома си, защото съм пред лицето на целия народ. Струва ми се, че беше необоснована нападката срещу парламентарната група на Българската социалистическа партия. (*Ръкопляскания от левия сектор*) Мисля, че те достатъчно откровено и искрено заявиха, че не са готови с обсъждането на този въпрос. Не бива да насилваме нещата, защото трябва да бъдем толерантни едни към други.

Що се отнася до броя на заместник-председателите, аз смятам, че е правилно да бъде пет души. Това означава да се разтовари работата върху пет души, а не пет души да спъват развитието на дебатите в Народното събрание.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Има думата Георги Баев.

ГЕОРГИ БАЕВ: Не съм политик и няма да бъда никога. Но аз не мога да се съглася. Аз съм на 66 години и никак не съм изморен. Не мога да си губя времето утре целия ден до 3 часа, защото много повече се изморявам, без да работя. За какво съм дошъл тук? До 3 часа аз ще капна. Моля ви да не отлагаме. Да приключим тази вечер. Предложенията за заместник-председатели да се гласуват тази вечер.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Има ли други желаещи? Заповядайте.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Ситуацията, която възникна сега, не е по вина на парламентарната група на БСП. Но въпросът не е да търсим сега вината. Снощи аз бях личен участник в контактите и в тях се стигна до известна вариантна уговореност - заместник-председателите да бъдат трима. Нашата парламентарна група обсъжда именно този вариант. Сега възниква въпросът за петима заместник-председатели. Разберете ни, трябва да се съберем, да обсъдим този вариант. Ние не искаме да отлагаме нещата и да тормозим Великото Народно събрание. Но няма как. Трябва да се съберем и да обмислим. Не да отхвърляме и да приемаме просто. Струва ми се, че бройката пет не е удачна, защото пет заместник-председатели плюс председател стават шест. Тоест, едно число, което е четно и едва ли е най-добрият вариант. Но аз не вземам отношение по този въпрос. Моля да ни разберете. Дайте ни време, защото трябва да обсъдим този въпрос в парламентарната група. Ние не искаме да ви затормозяваме.

ИВАН НЕВРОКОПСКИ: Предлагам Луджев да дойде при вас да обсъдите въпроса.

ДИМИТЪР ЛУДЖЕВ: Нашата фракция или парламентарният съюз имаше известни консултации между председателите, но ние мислим, че също не сме готови да вземем отношение както по броя, така и по кандидатурите. Но мисля, че ще е съвсем разумно да прекъснем, за да се обсъди този въпрос, да се вземе решение, което да излиза от името на целия парламентарен съюз.

ИВАН ВОЙНОВ: Тъй като днес за трети или четвърти път ставаме свидетели на предварителни уговорки, за които повечето от народните депутати не са известени, аз моля председателите на парламентарните групи да правят тези уговорки в писмен вид и да ни уведомяват в достатъчно дълъг срок, за да можем да ги обсъдим и да не изпадаме в тези неудобни положения. (*Ръкопляскания*)

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: При това положение аз мисля, че ще трябва да преустановим днешното заседание и утре в 10 часа до 10,15 ч. да го решим. Има ли друго предложение?

Моля, които са съгласни да отложим въпроса за утре в 10 ч. и за една-две десетки минути да го решим, моля да гласуват.

Моля преброятелите да преброят гасовете.

Мнозинство, приема се.

Заседанието се вдига. Утре в 10 часа ще продължим.

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Това не е вярно.

ДИМИТЪР ЛУДЖЕВ: Парламентарните групи да имат време да обсъдят спокойно.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: БСП също приема това предложение.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, по процедурата.

ВЛАДИСЛАВ ДАСКАЛОВ: Днес преди обяд бяхме приканвани да спазваме законите и процедурите. В последния момент на нашето заседание виждаме много хора, които са станали, преди председателстващият да е закрил заседанието. Освен това постави се едно предложение от говорителката на БСП, което беше гласувано, и не се разбра колко са "за" и колко "против".

Много моля, така както останалите предложения бяха гласувани и гласоподавателите броени, по същия начин бяха избрани и тези 8 души преброители и по същия начин тези 8 души да прочетат по съответния ред гласувалите "за" и "против".

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Какво предлагате?

ВЛАДИСЛАВ ДАСКАЛОВ: Предлагаме да гласуваме дали трябва да се отложи заседанието за утре или не и в колко часа.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля за предложения за часа на заседанието утре.

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: В 15 часа.

ЕЛЕНА ПОПТОДОРОВА: Повтарям. Предлагам да отложим заседанието за утре, 15 часа след обяд.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: По този начин ще се даде възможност да се обсъди броят на заместник-председателите и кандидатурите. Утре в 15 часа.

Закривам заседанието.

ГЛАСОВЕ: Не е гласувано.

ВРЕМЕНЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ЙОСИФ ПЕТРОВ: Моля, който е съгласен заседанието да се проведе от 15 часа утре, да гласуват.

Против? - 47. С мнозинство се приема заседанието да започне в 15,00 часа.

Закривам заседанието. Приятна вечер.

(Закрито в 21 ч. и 40 м.)